

Research Paper**Sociological explanation of intimate partner violence through the lens of Agnew's general theory of crime (Life domains)****Seyyedeh Masoomeh Shadmanfaat^{1*}, Mohammad Mahdi Rahmati², Hoda Halajzadeh**

1. Ph.D. student of Cultural Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran (Corresponding author)

2. Associate professor, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran

3. Assistant professor, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran

<https://doi.org/10.22034/scart.2024.140626.1455>

Received: February 1, 2024

Accepted: September 11, 2024

Available online: September 22, 2024

Keywords: Agnew's General theory of crime, problematic life domains, violence against spouse**Abstract**

The main purpose of this article is to investigate why people resort to violence against their spouses using Agnew's general theory of crime (domains of life). The research method employed was descriptive-correlational. A sample of 450 married men and women, drawn from individuals referring to family courts, welfare centers, and the Imam Khomeini Relief Committee in Rasht city, was investigated using the available sampling method and assumptions based on the general theory of crime. The scales used in the research included violence against spouse, constraints against crime, motivation for crime, personal, family, family, and occupational problem-causing domains. The results indicate that age (beta coefficient: -0.095), education level (beta coefficient: -0.148), gender (beta coefficient: 0.105), problematic family domain (beta coefficient: 0.094), problematic personal domain (beta coefficient: 0.133), problematic family domain (beta coefficient: 0.215), problematic occupational domain (beta coefficient: 0.170), constraints against crime (beta coefficient: 0.273) and motivation for crime (Beta coefficient: 0.211), have a significant and direct effect on violence against spouse. In the other dimension, problematic peer domain (beta coefficient: 0.197), the problematic personal domain (beta coefficient: 0.157), the problematic family domain (beta coefficient: 0.217) and the problematic occupational domain (beta coefficient: 0.170) have a significant effect on the motivation for crime. Also, the problematic peer domain (beta coefficient: 0.111), problematic personal domain (beta coefficient: 0.189), problematic family domain (beta coefficient: 0.204) and problematic occupational domain (beta coefficient: 0.175) have a significant effect on the constraints against crime. The summary of the indirect coefficients of the model shows that the problematic peer domain (beta coefficient: 0.073), the problematic personal domain (beta coefficient: 0.085), the problematic family domain (beta coefficient: 0.101) and the problematic occupational domain (Beta coefficient: 0.083) by affecting the constraints against crime and motivation for crime indirectly affect violence against spouse. The four problematic life domains, motivation for crime and constraints against crime, as well as demographic variables are able to 58 explain the percentage of the variance of violence against the spouse. Also, the problematic domains of life are able to explain 21% of the variance of the constraints against crime and 25% of the variance of the motivation for crime.

Shadmanfaat, S. M., Rahmati, M. M., & Halajzadeh, H. (2024). Sociological Explanation of Spousal Violence through Agnew's General Theory of Crime (Realms of Life). *Sociology of Culture and Art*, 6(3), 26-47.

Corresponding author: Seyyedeh Masoomeh Shadmanfaat**Address:** University of Guilan, Guilan, Iran**Tell:** +989112374598**Email:** Shamila.shadmanfaat@gmail.com

Extended Abstract

1- Introduction

According to sociologists, spousal abuse in various societies poses a constant and serious threat to people's health and social lives. This widespread and deeply concerning social issue challenges conventional perceptions in traditional societies, primarily associating victimhood with one gender. A historical examination of the phenomenon of domestic violence against spouses reveals that it jeopardizes the lives of millions worldwide, violating human rights. This issue has continued to grow, involving nations, cultures, religions, and classes. Although all societies consider violence against spouses a deviant and criminal act, and international institutions condemn it, the World Health Organization has labeled this issue as one of the contemporary world's significant problems. Unfortunately, in some cultures, it persists as a social norm.

Spousal abuse encompasses experiencing sexual, physical, or psychological harm from a current or former spouse (Ghaffari et al., 1400). The World Health Organization (2021) defines spousal abuse as a form of domineering and violent behavior encompassing physical, sexual, emotional, financial, social, and even deadly abuses. Common examples include failure to meet emotional, financial, sexual, and social needs, destroying household items, threatening to leave the spouse, insulting, humiliating, verbal abuse, imposing restrictions on social relations, physical assault, and causing physical injuries (Nazari and Mahmoudi, 2019). Researchers believe that the frequency and scope of domestic violence against spouses exceed official statistics, with approximately 20-50% of couples experiencing some form of spousal abuse in their married life (Khan and Arendsi, 2022).

Concerning factors influencing spousal abuse, past research has shown that self-control (Cooper et al., 2017), social learning (Zavala, 2017), inhibition (Baron Cosby, 2018), life pressures (Zavala and Melander, 2019), individual ethics (Rollero and De Piccoli, 2020), empathy, and sympathy (Godfrey et al., 2020), childhood victimization (Abajobir et al., 2017), unfavorable family background (Rayos Gonzalez et al., 2018), perceived control of the environment (Castro et al., 2020), personality traits (Plofi et al., 2020), drug and alcohol use (Rivas-Rivar and Bonilla-Algoia, 2022), experienced trauma (Makai et al., 2018), gender motivations directed at aggressive behaviors (Keller et al., 2021), victimization due to social discrimination (Maldonado et al., 2020), family power structure (Torprats, 2019), and cultural norms (Ozaki and Otis, 2017) may play a role in the possibility of domestic violence against spouses. While researchers have attempted to explain the social

factors' risk using theoretical approaches from sociology and social psychology, a recent shift towards hybrid theories has seen criminologists argue that integrating sociological theories can enhance the validity of common theoretical models in explaining social phenomena such as domestic violence against spouses.

With these interpretations, the present study aims to gain a deeper understanding of the phenomenon of domestic violence against spouses by empirically testing Agnew's general theory of crime. Agnew's (2005) general theory of crime posits that crime results from a set of factors present in crucial life domains like family, work, and individual characteristics. These domains exert direct and indirect effects on the likelihood of domestic violence with mutual, simultaneous, and asynchronous impacts. Applying this theory, which has a mixed origin, will assist in better understanding the phenomenon of violence against spouses. Consequently, this research seeks to answer the crucial question of whether violence against a spouse can be explained based on Agnew's (2005) general theory of crime.

2- Methods

The statistical population of the present study consisted of all couples referring to family courts, welfare centers, and the Imam Khomeini Relief Committee in Rasht. Since the researcher did not have access to the statistical population list of couples, an available sampling method was employed. G*Power software was utilized to estimate the sample size, resulting in an initial sample size calculation for 347 individuals, considering an impact factor of 0.15%, a significance level of 0.99%, and 13 primary predictor variables (subcomponents of the general theory of crime and demographic variables). The researchers distributed 500 questionnaires, and 450 questionnaires (206 for women and 244 for men) were analyzed, with a return rate of 90%. The research questionnaire was printed, and after obtaining consent, it was distributed to respondents in a stress-free environment. Respondents participated voluntarily and had the right to withdraw. The collected information was kept confidential.

To analyze the research data, formal, logical, and apparent validity indicators, convergent validity, divergent validity, and confirmatory factor analysis were used for validity. Reliability was assessed using Cronbach's alpha and composite reliability indices. Structural equation modeling with Amos software version 24 was employed for data analysis.

Sociological explanation of intimate partner violence through the lens of Agnew's general theory of crime (Life domains)

3- Findings

To describe the direct and indirect relationships between problem-causing domains of life and violence against spouses, a structural equation model was presented. The model indicated that the four domains of life had a direct impact on violence against spouses and indirectly through motivation for crime and restrictions against crime. The four domains, motivation for crime, restrictions against crime, and demographic variables explained 58% of the variance in violence against spouses. The problem-causing domains of life explained 21% of the variance in restriction against crime and 25% of the variance in motivation for crime.

Direct coefficients showed that age, education level, gender, problematic partners, problematic personal domain, problematic family domain, problematic occupational domain, restriction against crime, and motive for crime had a significant and direct effect on violence against spouses. Additionally, problematic partners, problematic individual domain, problematic family domain, and problematic occupational domain significantly influenced the motivation for crime. Problematic relatives, problematic individual domain, problematic family domain, and occupational domain significantly affected restriction against crime. Indirect coefficients demonstrated that problematic relatives, problematic individual domain, problematic family domain, and problematic occupational domain indirectly influenced violence against spouses through their impact on restriction against crime and motivation for crime.

4- Discussion & Conclusion

The research tested Agnew's general theory of crime (realms of life) and found that the theory accurately predicted levels of violence against spouses. The theory suggests that social and cultural factors in various life domains play a role in committing violence against a spouse. Cultural norms, attitudes towards marital relations, gender roles, and power dynamics can influence individuals to commit violence. Negative experiences or conditions in multiple life domains can lead to negative feelings, reducing limits against crime and increasing criminal motives, creating a favorable environment for violence against a spouse. The theory emphasizes a comprehensive understanding of life experiences, individual characteristics, and situational factors when addressing violence against spouses. Prevention and intervention strategies should consider situational, individual, social, and cultural factors, providing necessary support and resources to target groups for disclosing violence against spouses and accessing counseling and support services, thus reducing domestic violence.

5- Funding

There is no funding support.

6- Authors' Contributions

This article was written by Seyyedeh Masoomeh Shadmanfaat with the guidance and advice of professors, Mahdi Rahmati and Hoda Halahzadeh.

7- Conflict of Interests

Authors declared no conflict of interest.

تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی) اگنیو

سیده معصومه شادمنفعت^{۱*}، محمدمهدی رحمتی^۲، هدا حلاج‌زاده^۳

۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران (نویسنده مسئول)

۲. دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۳. استادیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

<https://doi.org/10.22034/scart.2024.140626.1455>

چکیده

هدف اصلی این مقاله بررسی چرایی مبادرت افراد به خشونت علیه همسر با استفاده از تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی) اگنیو است. روش پژوهش توصیفی - همبستگی بود. با استفاده از نمونه ۴۵۰ نفری از زنان و مردان متأهل مراجعه کننده به دادگاه‌های خانواده، مراکز بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی شهر رشت به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و مفروضه‌های تئوری عمومی جرم مورد بررسی قرار گرفت. مقیاس‌های مورد استفاده در پژوهش شامل خشونت علیه همسر، محدودیت در برابر جرم، انگیزه برای جرم، قلمرو مشکل آفرین فردی، خانوادگی، همالان و شغلی بود. نتایج حاکی از آن است که سن (ضریب بتا: ۰/۰۹۵-)، سطح تحصیلات (ضریب بتا: ۰/۱۴۸-)، جنسیت (ضریب بتا: ۰/۱۰۵)، قلمرو همالان مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۰۹۴)، قلمرو فردی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۳۳)، قلمرو خانوادگی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۲۱۵)، قلمرو شغلی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۷۰)، محدودیت در برابر جرم (ضریب بتا: ۰/۲۷۳) و انگیزه برای جرم (ضریب بتا: ۰/۲۱۱)، تأثیر معنادار و مستقیمی بر خشونت علیه همسر دارند. در بعدی دیگر، قلمرو همالان مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۹۷)، قلمرو فردی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۵۷)، قلمرو خانوادگی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۲۱۷) و قلمرو شغلی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۷۰) تأثیر معناداری بر انگیزه برای جرم دارند. همچنین، قلمرو همالان مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۱۱)، قلمرو فردی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۸۹)، قلمرو خانوادگی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۲۰۴) و قلمرو شغلی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۷۵) تأثیر معناداری بر محدودیت در برابر جرم دارند. خلاصه ضرایب غیرمستقیم مدل نشان می‌دهد که قلمرو همالان مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۰۷۳)، قلمرو فردی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۰۸۵)، قلمرو خانوادگی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۰۱) و قلمرو شغلی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۰۸۳) با تأثیرگذاری بر محدودیت در برابر جرم و انگیزه برای جرم (به صورت غیرمستقیم بر خشونت علیه همسر تأثیر دارند. چهار قلمرو مشکل آفرین زندگی، انگیزه برای جرم و محدودیت در برابر جرم و همچنین متغیرهای دموگرافیک قادرند ۵۸ درصد از واریانس خشونت علیه همسر را تبیین نمایند. همچنین قلمروهای مشکل آفرین زندگی یعنی قلمروهای خانواده، فردی، همالان و شغلی قادرند ۲۱ درصد از واریانس محدودیت در برابر جرم و ۲۵ درصد از واریانس انگیزه برای جرم را تبیین نمایند.

تاریخ دریافت: ۱۲ بهمن ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۲۱ شهریور ۱۴۰۳

انتشار آنلاین: ۱ مهر ۱۴۰۳

واژه‌های کلیدی: تئوری عمومی جرم، قلمروهای مشکل آفرین زندگی، خشونت علیه همسر

استناد: شادمنفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی) اگنیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

* نویسنده مسئول: سیده معصومه شادمنفعت

نشانی: دانشگاه گیلان، رشت، ایران

تلفن: ۰۹۱۱۲۳۷۴۵۹۸

پست الکترونیکی: Shamila.shadmanfaat@gmail.com

۱- مقدمه و بیان مسئله

به باور جامعه‌شناسان همسرآزاری در جوامع مختلف همواره یک تهدید جدی برای سلامتی و زندگی اجتماعی افراد است. این موضوع اجتماعی فراگیر و عمیقاً نگران‌کننده؛ ادراکات مرسوم در جوامع سنتی را که عمدتاً قربانی شدن را با یک جنسیت مرتبط می‌کنند، به چالش می‌کشد. با نگاهی تاریخی به پدیده خشونت خانگی علیه همسر در می‌یابیم که این پدیده با نقض حقوق بشر زندگی میلیون‌ها نفر در جهان را تهدید می‌کند و با در بر گرفتن ملت‌ها، فرهنگ‌ها، مذاهب و طبقات تا به امروز به رشد خود ادامه داده است. با وجود اینکه همه جوامع خشونت علیه همسر را به عنوان یک عمل انحراف و مجرمانه در نظر گرفته و نهادهای بین‌المللی آن را محکوم می‌کنند، سازمان بهداشت جهانی این مسئله را یکی از مشکلات مهم جهان معاصر بیان کرده؛ که در برخی از فرهنگ‌ها به عنوان هنجار اجتماعی بازتولید می‌شود. همسرآزاری در واقع؛ تجربه آسیب جنسی، جسمی یا روانی از سوی همسر فعلی یا سابق است (غفاری و همکاران، ۱۴۰۰). سازمان بهداشت جهانی (۲۰۲۱) همسرآزاری را به عنوان شکلی از رفتار سلطه‌گرانه و خشونت آمیز تعریف می‌کند که در دامنه‌ای از آزارهای جسمی، جنسی، عاطفی، مالی، اجتماعی و حتی مرگ اعمال می‌گردد و از جمله شایع‌ترین مصادیق آن؛ عدم تأمین نیازهای عاطفی، مالی، جنسی، اجتماعی همسر، تخریب وسایل منزل، تهدید به ترک همسر، توهین، تحقیر و ناسزای کلامی، اعمال محدودیت در روابط اجتماعی همسر، برخورد فیزیکی و آسیب‌های جسمانی می‌باشد (نظری و محمودی، ۱۳۹۹). پژوهشگران بر این باورند که فراوانی و گستره خشونت خانگی علیه همسر بسیار فراتر از آمارهای رسمی گزارش شده است و به طور تقریبی ۲۰ الی ۵۰ درصد از زوجین در زندگی زناشویی خود شکلی از همسرآزاری را تجربه می‌کنند (خان و آرندهسی، ۲۰۲۲).

مطالعات انجام گرفته در سراسر جهان بیانگر این واقعیت است که خشونت خانگی علیه همسر هر دو جنس مرد و زن را به اشکال مختلف تحت تأثیر قرار داده است؛ بر این مبنا در پژوهش حاضر پدیده خشونت خانگی از دو منظر همسرآزاری علیه زنان و همسرآزاری علیه مردان مورد بررسی قرار می‌گیرد (فاتری، اوندیچو و کریمی، ۲۰۲۱). به گفته کومار^۳ (۲۰۱۲) خشونت خانگی علیه مردان یکی از پیامدهای تغییرات ساختاری جهان مدرن است (رأی و چوی، ۲۰۲۱). از آنجایی که بیشتر فرهنگ‌ها زنان را به اصطلاح «جنس لطیف»^۴ به تصویر می‌کشند که توانایی اعمال خشونت و یا تخریب علیه مردان را ندارند؛ لذا پدیده خشونت خانگی علیه مردان در بسیاری از فرهنگ‌ها و جوامع یا مورد مطالعه قرار نگرفته و یا به حاشیه رفته است (استوت و گری، ۲۰۱۹). به عبارت بهتر، روند رو به رشد خشونت خانگی علیه مردان در چندسال گذشته این باور را که مردان نیز می‌توانند توسط زنان مورد خشونت قرار بگیرند را به موضوعی چالش برانگیز مبدل نموده است (مونیر کاظمی و موحیدین، ۲۰۱۲). جامعه‌شناسان پیامدهای منفی خشونت خانگی علیه همسر را فراتر از سلامت فردی، اجتماعی و اقتصادی عنوان می‌کنند و در مقیاس کلان بر رفاه نامطلوب جامعه، اشتغال نامطلوب، تأثیرات بین‌نسلی و روابط درون خانوادگی تأکید دارند (استوبز و سوییکی، ۲۰۲۱). پیامدهای سلامت‌محور و چندوجهی خشونت خانگی علیه همسر شامل مشکلات جسمی، روانی و جنسی است که به نوبه خود سلامت عمومی جامعه را تهدید می‌کند (خان و آرندهسی، ۲۰۲۲). از سوی دیگر ترومای ناشی از تجربه خشونت خانگی می‌تواند در سال‌های آتی زندگی نیز ادامه داشته باشد و سایه سنگین و دردناک خود را بر عملکرد اجتماعی فرد بزه دیده بگستراند. به عبارتی دیگر، در مقیاس کلان چنین تجربه دردناکی با افزایش حس بی‌اعتمادی سطوح سرمایه اجتماعی یک جامعه را هدف قرار داده و بر تبدلات اجتماعی بین فرهنگی اثرگذار خواهد بود (استوبز و سوییکی، ۲۰۲۱).

آمارها بیانگر این واقعیت هستند که تجربه خشونت خانگی با افزایش پریشانی عاطفی به تولید افکار خودکشی و اقدام به خودکشی می‌انجامد. جرم‌شناسان استدلال می‌کنند که اگرچه بزه‌دیدگی ناشی از همسرآزاری و همچنین مرگ و میرهای ناشی از خشونت

¹ Khan & Arendse

² Gateri, Ondicho, & Karimi

³ Kumar

⁴ Rai & Choi

⁵ gentle sex

⁶ Stoet & Geary

⁷ Munirkazmi & Mohyuddin

⁸ Stubbs & Szoek

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی)

اکتیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

علیه همسر در گستره جهانی از رقمی بالا برخوردار است؛ با این وجود اگر این پدیده اجتماعی را به عنوان مقوله‌ای اجتماعی در نظر بگیریم متوجه خواهیم شد که چنین رویدادی کل نظام سلامت خانواده و جامعه را هدف قرار می‌دهد (قاتری، اوندیچو و کریمی، ۲۰۲۱). برای نمونه، یونیسف^۱ (۲۰۰۶) تخمین می‌زند که ۲۷۵ میلیون کودک در سراسر جهان با مشاهده همسرآزاری و یا تجربه خشونت خانگی علیه یکی از والدین به صورت غیرمستقیم با این پدیده در ارتباط هستند (به نقل از سیری، رومان و رویتر، ۲۰۲۱).

بر اساس آمارهای ارائه شده از یک مطالعه تجربی در سال ۲۰۰۴ که تجارب عمومی خشونت را در میان مردان از کودکی تا بزرگسالی بررسی کرد، از هر چهار مرد، یک نفر حداقل یک بار خشونت فیزیکی را از سوی همسران خود تجربه کرده‌اند (جانگنیز^۲ و همکاران، ۲۰۰۷). کولبی و پاتنر (۲۰۲۰) فراوانی خشونت خانگی علیه مردان را رقمی بین ۳/۴ الی ۲۰/۴ درصد در سطح جهان تخمین زده‌اند. در آماري که از کشور ایالات متحده آمریکا ارائه گردیده است تقریباً یک چهارم مردان نوعی خشونت جنسی را در طول زندگی خود گزارش می‌کنند. تقریباً از هر ۱۰ مرد در این کشور، ۱ نفر در طول زندگی خود خشونت جنسی، خشونت فیزیکی، و پاییدن آزارگون^۴ از سوی همسر را تجربه می‌کند (مرکز ملی پیشگیری و کنترل آسیب، بخش پیشگیری از خشونت^۵، ۲۰۲۱). مالک و نادا^۶ (۲۰۱۹) در پژوهشی دیگر نشان دادند که از ۱۰۰۰ مرد با تجربه خشونت خانگی ۵۱/۶ درصد شکلی از آزار عاطفی را گزارش داده‌اند و ۶ درصد نیز با تجربه خشونت فیزیکی به زندگی ادامه می‌دهند. همچنین مطالعه انجام شده توسط خان و همکاران (۲۰۱۸) در یکی از ایالت‌های پاکستان حاکی از آن بود که خشونت روانی شایع‌ترین شکل همسرآزاری علیه مردان و پس از آن خشونت جنسی و فیزیکی است.

از سویی دیگر، استیلی^۷ و همکاران (۲۰۲۲)، خشونت علیه زنان را به عنوان گسترده‌ترین و شرم‌آورترین نقض حقوق بشر تعریف می‌کنند و استدلال می‌کنند که خشونت خانگی علیه زنان اگرچه به اشکال مختلف و نرخ‌های متفاوت در کشورهای مختلف، در بین اقوام، گروه‌ها و ملت‌های مختلف نمود می‌یابد؛ با این وجود می‌بایست این پدیده را مقوله‌ای چندبعدی و فرهنگی در نظر گرفت که اختصاص به طبقه اجتماعی، منطقه و یا سطح معینی از اقتصاد و رفاه نداشته و در تمامی مناطق جهان ظهور می‌کند (محمدی و توفیق فارس، ۱۴۰۲؛ حسن پور و هدایتی زاده، ۱۴۰۲). سازمان بهداشت جهانی در گزارش اخیر استدلال نموده است که ۲۵/۴ درصد از زنان کشورهای اروپایی حداقل یکبار در زندگی زناشویی خود همسرآزاری را تجربه می‌کنند و این رقم در ایالات متحده ۲۹/۸ درصد است (عبدالسلام^۸ و همکاران، ۲۰۲۰). در مطالعاتی که در کشورهای آسیایی صورت گرفته‌اند، آمارها گواه این مدعا هستند که به طور تقریبی ۶۰ درصد از زنان آسیایی با پدیده همسرآزاری مواجه بوده‌اند (جانگاری و چینچور^۹، ۲۰۲۲). کورکماز، اورلین و لاگرف^{۱۰} (۲۰۲۱) در فراتحلیل اخیر خود بزه دیدگی ناشی از همسرآزاری را پدیده‌ای شایع در بازه ۱۰ الی ۵۴ درصد تخمین زده‌اند. اگرچه آمار و اسناد دقیق و رسمی در زمینه خشونت خانگی علیه زنان در کشور ایران در دسترس نیست. با این وجود تحقیقات مختلف به فراوانی قابل توجه آن در بین خانواده‌های ایرانی نیز اذعان دارند. در پژوهش کلانتری در سال ۱۳۹۱ که در ۲۸ استان کشور انجام گرفته بود مشخص شد که ۶۶ درصد از زنان در زندگی مشترک خود حداقل یکبار تجربه اشکال مختلف خشونت را داشته‌اند. در آمار ارائه شده از سوی یاری نسب و همکاران (۱۳۹۸) شایع‌ترین اشکال خشونت خانگی علیه زنان را می‌توان در ابعاد کلامی، روانی و جنسی مشاهده نمود. در یک تخمین کلی می‌توان فراوانی خشونت خانگی علیه زنان را در بازه ۳۰ الی ۹۳ درصد برآورد نمود که بخشی از این جمعیت حداقل یکبار در زندگی زناشویی خود چنین تجربه را گزارش داده‌اند (جعفرزاده و همکاران، ۱۳۹۹).

¹ UNICEF

² Sere, Roman, & Ruitter

³ Jungnitz

⁴ stalking

⁵ National Center for Injury Prevention and Control, Division of Violence Prevention

⁶ Malik and Nadda

⁷ Steele

⁸ Abdel-Salam

⁹ Jungari, Chinchore

¹⁰ Korkmaz, Överlien & Lagerlöf

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی)

اگنیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

در ارتباط با خشونت‌های اعمال شده بر مردان نیز در محدود تحقیقات صورت گرفته در کشور مشخص گردیده است که خشونت از مفهوم سنتی آن با شکل خشونت خانگی علیه زنان فراتر رفته و بسیاری از مردان نیز شکلی از خشونت را در رابطه را همسر تجربه می‌کنند. برای نمونه فیروزجاییان و رضایی (۱۳۹۳) در پژوهش خود نشان دادند که ۶۸/۸ درصد (۲۶۴ نفر) مردان میزان خشونت اعمال شده از طرف همسرانشان بر آنها پایین، ۱۷/۷ درصد (۶۸ نفر) میزان خشونت را متوسط و ۳/۱ درصد (۱۲ نفر) هم میزان خشونت اعمال شده از طرف همسرانشان بر آنها بالا بوده است. بیشترین نوع خشونت مربوط به خشونت روانی و بعد از آن به ترتیب خشونت اقتصادی و خشونت اجتماعی قرار دارند. در نهایت خشونت فیزیکی کمترین نوع خشونت زنان علیه مردان بوده است.

در ارتباط با عوامل تأثیرگذار بر ارتکاب به همسرآزاری تحقیقات گذشته نشان داده‌اند که خودکنترلی (کوپر^۱ و همکاران، ۲۰۱۷)، یادگیری اجتماعی (زاوالا^۲، ۲۰۱۷)، بازدارندگی (بارون کاسبی، ۲۰۱۸)، فشارهای تجربه شده در زندگی (زاوالا و ملاندر^۳، ۲۰۱۹)، اخلاقیات فردی (رولرو و دی پیکولی^۴، ۲۰۲۰)، همدلی و همفکری (گادفری^۵ و همکاران، ۲۰۲۰)، بزه دیدگی در دوران کودکی (اباجوبیر^۶ و همکاران، ۲۰۱۷)، بستر خانوادگی نامطلوب (رایوس گونزالس^۷ و همکاران، ۲۰۱۸)، کنترل ادراک شده بر محیط پیرامون (کاسترو^۸ و همکاران، ۲۰۲۰)، ویژگی‌های شخصیتی (پلوفی^۹ و همکاران، ۲۰۲۰)، مصرف مواد مخدر و مشروبات الکلی (ریواس-ریوار و بونیللا-الگویا^{۱۰}، ۲۰۲۲)، ترومای تجربه شده (ماکای^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۸)، انگیزه‌های جنسیتی معطوف به رفتارهای پرخاشگرانه (کلر و همکاران، ۲۰۲۱)، بزه دیدگی ناشی از تبعیض‌های اجتماعی (مالدونادو^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۰)، ساختار قدرت خانواده (تورپراتس^{۱۳}، ۲۰۱۹)، هنجارهای فرهنگی (اوزاکی و اوتیس^{۱۴}، ۲۰۱۷) در احتمال خشونت خانگی علیه همسر نقش دارند. اگرچه محققان سعی نموده‌اند که با اتخاذ رویکردهای نظری جامعه‌شناختی و روانشناسی اجتماعی به تبیین ریسک عوامل اجتماعی وقوع این پدیده بپردازند، با این حال در چندسال گذشته با تغییر نگرش به سمت تئوری‌های ترکیبی گروهی از جرم‌شناسان استدلال نموده‌اند که ادغام نظریه‌های جامعه‌شناختی قدرت تبیین‌کنندگی الگوهای نظری رایج در تبیین پدیده‌های اجتماعی همچون خشونت خانگی علیه همسر را افزایش خواهد داد.

با این تفاسیر پژوهش حاضر سعی دارد با آزمون تجربی تئوری عمومی جرم اگنیو، درکی عمیق‌تر نسبت به پدیده خشونت خانگی علیه همسر داشته باشد. تئوری عمومی جرم اگنیو (۲۰۰۵) استدلال می‌کند که جرم پیامد مجموعه‌ای از عوامل حاضر در قلمروهای مهم زندگی یعنی قلمرو خانواده، همالان، شغل و فردی است. این قلمروها با تأثیرات متقابل، همزمان و ناهمزمان با یکدیگر به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر احتمال بروز خشونت خانگی تأثیرگذار خواهند بود. بکارگیری این نظریه که خاستگاه ترکیبی دارد به ما در درک بهتر پدیده خشونت علیه همسر کمک خواهد نمود. از این منظر این پژوهش سعی دارد به این سؤال مهم پاسخ دهد که آیا می‌توان خشونت علیه همسر را بر اساس تئوری عمومی جرم اگنیو (۲۰۰۵) تبیین نمود.

¹ Cooper

² Zavala

³ Melander

⁴ Rollero & De Piccoli

⁵ Godfrey

⁶ Abajobir

⁷ Ríos-González

⁸ Castro

⁹ Plouffe

¹⁰ Rivas-Rivero & Bonilla-Algovia

¹¹ Mackay

¹² Maldonado

¹³ Tur-Prats

¹⁴ Ozaki & Otis

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی)

اگنیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

۲- پیشینه پژوهش

۲-۱: پیشینه تجربی

ترامبتا و رولی^۱ (۲۰۲۳) به ارزیابی خشونت علیه همسر در میان افراد اقلیت جنسی و عوامل مرتبط با آن پرداختند. نتایج نشان داد که اخلاقیات فردی، خودکنترلی، تحریک پذیری، مشکلات تحصیلی، مشکلات ارتباطی، مشکلات خانوادگی، رفتارهای جنسی و مصرف مواد مخدر بر احتمال خشونت علیه همسر تأثیر گذار هستند. روزی براگ^۲ (۲۰۲۳) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که بی‌اشتیاقی اخلاقی و همدلی تأثیر معناداری بر خشونت علیه همسر دارند. انگو و همکاران (۲۰۲۲) به بررسی جنسیت، قلمروهای زندگی، و خشونت خانگی از دریچه تئوری عمومی جرم اگنیو پرداختند؛ نتایج حاکی از آن است که اگرچه مردان در هر پنج حوزه زندگی - فردی، خانواده، دانشگاه، دوستی و شغل - در مقایسه با زنان فراوانی مشکلات بیشتری را گزارش کردند، اما تأثیر متغیرهای حوزه زندگی بر مبادرت به خشونت خانگی از سوی زنان بیشتر از مردان بود. علاوه بر این، اثرات متغیرهای حوزه زندگی بر خشونت خانگی مردان علیه زنان و زنان علیه مردان متفاوت بود، به طوری که متغیر همالان کجرو بیشترین تأثیر را بر خشونت خانگی در بین مردان نشان داد و متغیرهای قلمرو فرد (خشم) بیشترین تأثیر را بر خشونت خانگی در بین زنان نشان داد. همچنین نتایج مطالعه کوپر^۳ و همکاران (۲۰۱۷) نیز گواه این مدعا بود که فرسودگی و دلزدگی از تحصیلی در کنار متغیر خودکنترلی پایین نقشی تعیین کننده در مبادرت به خشونت خانگی دارد.

اسکندری و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود به تبیین جامعه‌شناختی نگرش نسبت به خشونت علیه زنان پرداختند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که اغلب دانشجویان (۷۲/۵ درصد) دارای نگرش منفی، ۲۶/۲ درصد دارای نگرش میانه و ۱/۲ درصد دارای نگرش مثبت نسبت به خشونت علیه زنان بوده‌اند. همچنین، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل کیفیت هنجاری ادراک‌شده دیگران مهم، نگرش سنتی نسبت به زنان، کیفیت عکس‌العمل ادراک‌شده دیگران مهم، پاداش‌های ادراک‌شده و انتظارات سنتی از نقش زناشویی، به ترتیب دارای بیشترین تأثیر بر متغیر وابسته پژوهش بوده‌اند. علی‌وردی نیا و حبیبی (۱۳۹۴) در پژوهش خود دریافتند که نگرش نسبت به خشونت علیه زنان در میان دانشجویان در سطح میانه ارزیابی می‌شود. تحلیل رگرسیونی نشان می‌دهد که متغیر تعاریف خنثی‌کننده، قوی‌ترین و بیشترین پیش‌بینی‌کننده نگرش نسبت به خشونت علیه زنان است و قابلیت به‌کارگیری در تبیین نگرش دانشجویان پسر دانشگاه مازندران نسبت به خشونت علیه زنان را دارد.

نگاهی کلی به پژوهش‌های صورت گرفته حاکی از آن است که در وهله اول تئوری عمومی جرم با وجود قدرت تبیین‌کنندگی بالا در تبیین اشکال مختلف رفتارهای مجرمانه از استقبال بالایی برخوردار نبوده است، در پژوهش‌های مورد بررسی تنها تحقیق انگو به طور مستقیم (۲۰۲۲) به آزمون این تئوری پرداخته است. با این وجود محدودیت این پژوهش در آزمون ناقص این تئوری با متغیرهای محدود مربوط می‌شود. در ایران نیز تاکنون این نظریه مورد آزمون قرار نگرفته است و نتایج این تحقیق به درک عمیق‌تر خشونت علیه همسر کمک می‌کند.

۲-۲: ملاحظات نظری

تئوری عمومی جرم اگنیو^۴ (۲۰۰۵) و خشونت علیه همسر

تئوری عمومی جرم یکی از چارچوب‌های ترکیبی موفق در حوزه تبیین‌کنندگی کجروی و رفتار انحرافی است که توانسته است با ادغام ریسک عوامل تأثیرگذار بر رفتار مجرمانه نگاهی دقیق و شفاف به نحوه ارتکاب به جرم داشته باشد. هدف از طراحی این تئوری پاسخگویی به دو سؤال مهم بود: (۱) چرا مجرمین مرتکب جرم می‌شوند و (۲) شروط لازم که یک نظریه عمومی جرم باید آن را برآورده سازد چیست؟ در نگاهی گسترده‌تر، اگنیو (۲۰۰۵) در جستجوی پاسخگویی به این سؤال بود که چرا برخی از افراد

¹ Trombetta, T., & Rolle, L.

² Rosebraugh, E.

³ Cooper

⁴ Agnew's general theory of crime

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی)

اگنیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

تمایل بیشتری به درگیری در رفتارهای کجروانه از خود نشان می‌دهند؟. برای پاسخگویی به این پرسش وی مدعی گردید که تئوری عمومی جرم می‌بایست (۱) متغیرهایی را مدنظر داشته باشد که تأثیر مستقیم بر وقوع جرم دارند، (۲) مکانیسم‌ها و فرآیندهای نظری متنوع را برای تفسیر یک واقعه (وقوع جرم) ادغام کند، (۳) رابطه بین صفات فردی، عوامل خانوادگی، همالان، تجارب مدرسه و شغل را که به درگیری در رفتار مجرمانه می‌انجامد را روشن سازد، (۴) شرایطی که به موجب آن یک عمل مجرمانه منجر به انحرافات بیشتر می‌شود را تشریح نماید، (۵) مکانیزم‌های مرتبط با جرم و روابط تعاملی^۱ بین این سازوکارها را تبیین نماید، (۶) تأثیر ریسک عوامل وقوع جرم از نظر زمانبندی (زمان شروع، مدت پایداری و پایان تاثیرگذاری) را توضیح دهد، (۷) و نحوه تأثیرگذاری مستقیم عوامل بیولوژیک و اجتماعی و محیطی بر جرم را بیان کند. بدین منظور، تئوری عمومی جرم با ترکیب سازه‌های مفهومی و تجربی تئوری خودکنترلی (گانفرسن و هیرشی، ۱۹۹۰)، تئوری کنترل (پیوند اجتماعی (هیرشی، ۱۹۶۹)، تئوری فشار عمومی (اگنیو، ۱۹۸۵، ۱۹۹۲)، تئوری یادگیری اجتماعی (ایکرز، ۱۹۸۸)، تئوری انتخاب عقلانی^۲ (کرنیش و کلارک، ۱۹۸۷؛ پیکوئرو و تیبِتس^۴، ۲۰۰۱)، تئوری فعالیت‌های روزمره^۵ (کوهن و فلسن^۶، ۱۹۷۹) تئوری کنش موقعیت‌مند^۷ (ویکستروم، ۲۰۰۴) و تئوری عمومی بزهکاری^۸ (تورنبری^۹، ۱۹۸۷) معیارهای اولیه نظریه عمومی جرم را استخراج نمود (روح و مارشال^{۱۰}، ۲۰۱۸). در مرحله بعد متغیرهای شناسایی شده حول سه سازه انگیزه‌ها، محدودیت‌ها و قلمروهای زندگی خلاصه و سازماندهی شدند (کوکران، ۲۰۱۷). این تئوری استدلال می‌کند که احتمال جرم و رفتارهای انحرافی در مواقعی که انگیزه انحرافی بالا و محدودیت‌ها^{۱۱} درگیری در رفتار انحرافی پایین است، افزایش می‌یابد (اگنیو، ۲۰۰۵). انگیزه‌ها و محدودیت‌های مرتبط با کجروی همچون خشونت خانگی تحت تأثیر عوامل فردی، اجتماعی، محیطی در پنج قلمرو زندگی^{۱۲} فردی، خانوادگی، مدرسه/دانشگاه، همالان و شغل شکل می‌گیرند. مطابق با تئوری عمومی جرم اگنیو (۲۰۰۵)، (۱) ترس از واکنش‌های رسمی (بازداشت، زندان، جریمه‌های مالی) به‌عنوان کنترل‌کننده‌های بیرونی، (۲) هزینه زیاد درگیری در رفتار انحرافی در قیاس با مزایای دریافتی از جرم (همنویایی با قوانین^{۱۳})، (۳) و اعتقاد راسخ فرد به این که رفتار انحرافی مورد نظر از نظر اخلاقی نادرست بوده و ارتکاب به آن منجر به شرم و گناه می‌گردد (کنترل درونی)، افراد را از درگیری در جرم باز می‌دارد (انگو^{۱۴} و همکاران، ۲۰۱۱؛ ۲۰۲۲).

اگنیو (۲۰۰۵) معتقد است که محدودیت‌ها (کنترل‌کننده‌های بیرونی، درونی و هم‌نویایی با قوانین) سبب می‌گردد که فرد درگیر رفتارهای انحرافی و مجرمانه مثل خشونت خانگی نگردد. این تئوری استدلال می‌کند که انگیزه درگیری در رفتارهای مجرمانه تحت تأثیر (۱) یادگیری جرم در فرآیند جامعه‌پذیری (عواملی که فرد را به سمت جرم سوق می‌دهد) و فشارهای زندگی (فشار تجربه شده و عواطف منفی که فرد را برای درگیری در جرم تحریک می‌کنند) شکل می‌گیرند. تئوری عمومی جرم با ادغام گزاره‌های نظریه یادگیری اجتماعی و فشار عمومی، تصریح می‌کند که انگیزه‌های انحرافی از پیوند افتراقی با اطرافیان کجرو و فشارهای زندگی و عواطف منفی متأثر از آن سرچشمه می‌گیرد. از یکسو ارتباط با اطرافیان کجرو، تقویت‌کننده‌های فردی و اجتماعی (کسب پذیرش در گروه همالان، احساس خرسندی درونی، ارتقاء هویت اجتماعی) و همچنین تعاریف همسو با جرم سبب شکل‌گیری انگیزه انحرافی در فرد گردیده و درگیری در رفتارهای مجرمانه را تشدید می‌کند. از سوی دیگر تجارب ناگوار

¹ interactions

² rational choice theory

³ Cornish & Clarke

⁴ Piquero & Tibbetts

⁵ routine activity theory

⁶ Felson

⁷ situational action theory

⁸ general theory of delinquency

⁹ Thornberry

¹⁰ Roh & Marshall

¹¹ constraints

¹² life domains

¹³ stake in conformity

¹⁴ Ngo

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی)

اگنیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

زندگی، فشارهای مختلف در عرصه اجتماعی و عواطف منفی مثل احساس ناکامی، ناامیدی، احساس شکست، تحقیر، خشم فرد را تحریک نموده و وی را برای واکنش متقابل تحریک می‌کند (کبیری و همکاران، ۲۰۲۰). برای مثال زمانی که فرد در دستیابی به اهداف شغلی خود ناکام باقی می‌ماند و یا در زندگی زناشویی با مشکلات متعدد مواجه می‌گردد و یا دارایی‌های ارزشمند وی مورد تهدید قرار می‌گیرد، شخص ممکن است برای ارتکاب جرم خشونت خانگی تهییج گردد (انگو و همکاران، ۲۰۲۲). اگنیو (۲۰۰۵) اشاره می‌کند که الف) انگیزه‌های انحرافی برای جرم، ب) محدودیت در برابر جرم، و ج) رفتارهای انحرافی، تحت تأثیر ویژگی‌های شخصیتی افراد و قلمروهای زندگی (قلمرو فردی، خانواده، همالان، مدرسه و کار) قرار دارند.

در قلمرو فردی^۱، خصوصیات فردی همچون خودکنترلی و تحریک‌پذیری^۲ متغیرهای اصلی هستند که به صورت مستقیم بر محدودیت در برابر جرم و انگیزه انحرافی برای جرم اثرگذار هستند. اگنیو (۲۰۰۵) خاطر نشان می‌کند که پرورش خودکنترلی و درونی کردن هنجارهای متعارف دو منبع اولیه‌ای هستند که ظرفیت‌های فردی را پرورش می‌دهند. جامعه‌پذیری کارآمد در دوران کودکی منجر به نهادینه شدن هنجارهای اجتماعی و ارزش‌های متعارف می‌گردد. کوکران (۲۰۱۷) بر این باور است که ناکامی در فرآیند درونی کردن هنجارها و ارزش‌های اجتماعی ماهیت بازدارندگی محدودیت در برابر جرم را کاهش داده و باعث ایجاد انگیزه‌های مجرمانه می‌شود، به عبارت دیگر خودکنترلی پایین و ابعاد آن همچون هیجان‌خواهی، تحریک‌پذیری، نکانشگری و ریسک‌پذیری منجر به کاهش محدودیت‌ها در برابر جرم شده و فرد را برای درگیری در رفتارهای مجرمانه همچون خشونت خانگی تشویق می‌کند (انگو و همکاران، ۲۰۲۲).

قلمرو خانوادگی با دلبستگی و پیوند فرد با والدین، کیفیت والدگری (کنترل رفتارهای فرزندان، نظارت، بدرفتاری، بی‌اعتنایی) و همچنین تضادهای خانوادگی بازنمایی می‌گردد (اگنیو، ۲۰۰۵). زمانی که عملکرد خانواده کارآمد است، انگیزه‌های انحرافی در سطوح پایین‌تری قرار دارد و محدودیت‌ها در برابر جرم نیز به تنظیم و مدیریت درست رفتار می‌انجامد. بالعکس، اگر عملکرد خانواده در حوزه عاطفی و شناختی ضعیف باشد، والدگری و نظارت ضعیف احتمال وقوع جرم را از طریق گسترش انگیزه‌های انحرافی و تضعیف محدودیت‌ها در برابر جرم تشدید می‌نماید (چوی^۳ و همکاران، ۲۰۱۹).

در قلمرو مدرسه و یا دانشگاه، پیوند و دلبستگی فرد با مدرسه (دانشگاه)، تعهد به اهداف تحصیلی، درگیری در فعالیت‌های مدرسه، پیوند عاطفی با معلمین و کارکنان مدرسه، رضایت از زندگی در مدرسه و یا دانشگاه همگی از عواملی هستند که احتمال مشارکت در رفتارهای مجرمانه را تحت تأثیر قرار می‌دهند (کبیری و همکاران، ۲۰۲۰). به باور اگنیو (۲۰۰۵) عملکرد تحصیلی ضعیف، پیوند منفی عاطفی و شناختی با معلمین، قوانین سخت‌گیرانه دانشگاه، آرزوها و آمال‌های تحصیلی، میزان درگیری با فعالیت‌های آموزشی، نظارت و حمایت دریافتی از سوی اعضای دانشگاه‌ساز قلمرو مدرسه (دانشگاه) را می‌سازند (مافتیک^۴ و همکاران، ۲۰۱۴). بستر مجرمانه مدرسه/دانشگاه ممکن است به فرد تکنیک‌های درگیری در رفتارهای مجرمانه را از طریق مشاهده رفتار مورد نظر از سوی کارگزاران جامعه‌پذیری مدرسه/دانشگاه بیاموزد، همچنین فشارهای تجربه شده در این محیط تحصیلی مثل تبعیض تحصیلی، بدرفتاری اعضای دانشگاه با فرد، بزه دیدگی ناشی از قلدری و زورگویی، عملکرد تحصیلی ضعیف، عواطف منفی را ایجاد می‌کند که احتمال مشارکت شخص در رفتارهای مجرمانه را افزایش خواهد داد (چوی و همکاران، ۲۰۱۹).

قلمرو چهارم مورد بحث در تئوری عمومی جرم، قلمرو همالان است. ارتباط با دوستان ناباب، تنش‌های شکل گرفته در روابط بین فردی با همسالان، کیفیت ضعیف روابط دوستی و وقت‌گذراندن با همالان کجرو و درگیری در رفتارهای ساختارنیافته و بدون نظارت بزرگسالان از مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های وقوع جرم هستند (اگنیو، ۲۰۰۵). مطالعات صورت گرفته در این حوزه نشان داده‌اند که ارتباط با همالان کجرو انگیزه برای جرم را از طریق فراهم کردن مدل‌های نقشی و همچنین افزایش دستاوردهای فردی و اجتماعی (احساس خرسندی درونی، کسب تأیید از جانب دوستان، تقویت هویت فردی و اجتماعی) افزایش می‌دهد. برای مثال هم‌نوایی با ارزش‌های خرده فرهنگ دوستی، مشارکت در رفتارهای پرخطر گروه همالان و وابستگی عاطفی و شناختی با همالان کجرو سبب می‌گردد که فرد به احتمال بیشتر درگیر رفتارهای مجرمانه گردد (کبیری و همکاران، ۲۰۲۰). در این نگاه،

¹ self-domain

² irritability

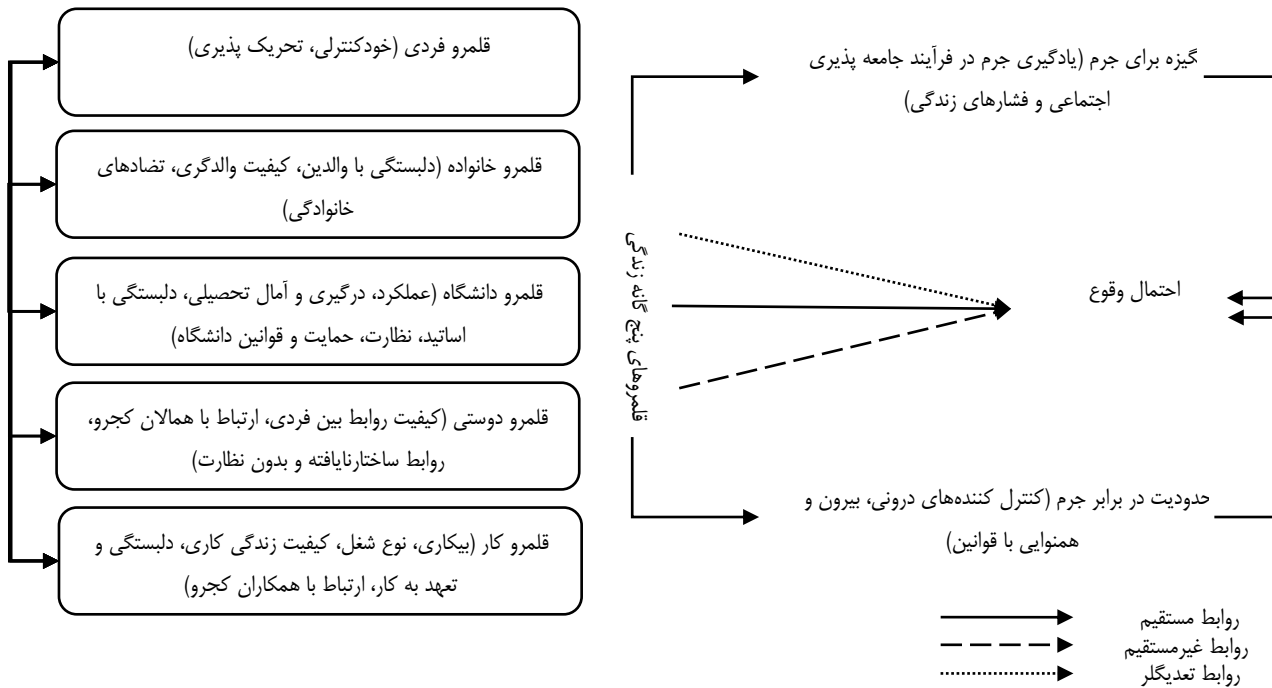
³ Choi

⁴ Muftić

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی)

اگنیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

ترس از طرد شدن از گروه، تلاش برای اثبات هویت فردی و اجتماعی، اجتناب از واکنش‌های غیررسمی دوستان نزدیک سبب می‌گردد که فرد انگیزه نیرومندتری برای مشارکت در رفتارهای پرخطر، انحرافی و مجرمانه داشته باشد (چوی و همکاران، ۲۰۱۹). قلمرو پنجم در تئوری عمومی جرم مربوط به حوزه شغلی است. اگنیو (۲۰۰۵) بر این باور است که بیکاری، نوع شغل، کیفیت زندگی کاری، دلبستگی و تعهد به کار، نظارت ضعیف و همچنین ارتباط با همکاران کجرو می‌توانند احتمال مشارکت فرد در جرم را بالا ببرند. برخورداری از کیفیت زندگی شغلی پایین، تجربه تبعیض در محیط کار و فشارهای شغلی منجر به شکل‌گیری انگیزه‌های انحرافی در کارکنان می‌گردد و از سویی دیگر محدودیت در برابر جرم را کاهش می‌دهد.

شکل ۱: مدل مفهومی تئوری عمومی جرم و خشونت خانگی (اگنیو، ۲۰۰۵: ۴۷)

یکی از مهم‌ترین نقاط قوت تئوری عمومی جرم این است که اگنیو (۲۰۰۵) توجه ما را به جنبه‌های مختلف زندگی اجتماعی و تأثیر آن بر وقوع جرم در مسیر زندگی جلب نموده است. از طرفی دیگر تحقیقات اندک صورت گرفته در حوزه تجربی یکی از نقاط ضعف این تئوری است. اگنیو (۲۰۰۵) با تلخیص پژوهش‌های گذشته قلمروهای مختلف زندگی را به صورت حوزه‌های مشکل‌آفرین زندگی طراحی نمود که احتمال رفتار مجرمانه را از طریق اعمال محدودیت در برابر جرم و ایجاد انگیزه برای جرم و افزایش می‌دهد. از نظر اگنیو (۲۰۰۵) محدودیت‌ها آن دسته از عواملی هستند که افراد را از درگیر شدن در رفتار مجرمانه بازداشته و یا منصرف می‌کنند. تئوری قلمروهای زندگی (۲۰۰۵) ادعا می‌کند که افراد از ارتکاب به خشونت علیه همسر خودداری می‌کنند زیرا (۱) از مجازات و پیامدهای رسمی و غیررسمی می‌ترسند (کنترل خارجی)، (۲) آن‌ها از عواقب و هزینه‌های معطوف به از دست دادن دارایی‌های ارزشمند خود می‌هراسند (همنوایی) و (۳) آن‌ها معتقدند خشونت علیه همسر از نظر اخلاقی اشتباه بوده و باعث احساس گناه، شرم و شرمساری (کنترل داخلی) می‌شود (انگو و همکاران، ۲۰۲۲). در نتیجه فرضیه اول این پژوهش بدین قرار است:

فرضیه اول: محدودیت در برابر جرم بر خشونت علیه همسر تأثیر دارد.

در حالی که محدودیت‌ها ممکن است فرد را از ارتکاب به خشونت علیه همسر باز دارد، متغیر "انگیزه‌ها" به سائق‌های درونی اشاره دارد که فرد را برای اعمال خشونت علیه همسر وسوسه و یا تحریک می‌کند، فریب داده و یا برای ارتکاب به خشونت علیه همسر تحت فشار قرار می‌دهد (انگو و همکاران، ۲۰۲۲). از نظر اگنیو (۲۰۰۵)، چنین انگیزه‌هایی شامل (الف) عوامل استرس‌زا،

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی)

اگنیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

فشارها و احساسات منفی است که فرد را برای اعمال خشونت علیه همسر تحت فشار قرار می‌دهند، (ب) نیروهای قهری که ممکن است فرد را مجبور به نقض قوانین اجتماعی کند، (ج) نیروهای اجتماعی که ممکن است فرد را جذب رفتارهای مجرمانه نموده و متعاقباً به سمت خشونت علیه همسر سوق دهد، خنثی‌سازی و تعریف جایگزین از موقعیت‌هایی که خشونت علیه همسر را قابل قبول تر / مناسب‌تر می‌سازد، (د) تقویت‌های اجتماعی و غیراجتماعی که باعث پاداش بیشتر خشونت علیه همسر می‌شود، و (ه) تشویق برای ارتکاب به خشونت علیه همسر از سوی افراد مهم. این انگیزه‌ها از طریق فشارهای اجتماعی و فرآیند یادگیری اجتماعی آشکار می‌شوند. در نتیجه فرضیه دوم این پژوهش به قرار زیر است:

فرضیه دوم: انگیزه برای جرم بر خشونت علیه همسر تأثیر دارد.

اگنیو (۲۰۰۵) استدلال می‌کند که محدودیت‌ها در برابر جرم و انگیزه‌ها برای جرم، تحت تأثیر مجموعه‌ای از ویژگی‌های فردی و عوامل محیطی هستند و هم نقش متغیرهای میانجیگر را ایفاء می‌کنند. مجموعه عوامل فردی، اجتماعی و فرهنگی که سطوح خشونت علیه همسر را تحت تأثیر قرار می‌دهد، حول پنج خوشه متغیر معروف به «قلمروهای زندگی» سازماندهی می‌گردند: خود، خانواده، گروه همالان، مدرسه و کار. برای نمونه در قلمرو فردی، سطوح بالای خودکنترلی و درونی‌سازی باورها، ارزش‌ها و هنجارهای متعارف، مکانیسم‌هایی هستند که در خدمت افزایش محدودیت‌ها در برابر خشونت علیه همسر و کاهش انگیزه‌های مجرمانه عمل می‌کنند. برعکس، خودکنترلی پایین (به عنوان مثال، تکانشگری، ریسک‌پذیری و هیجان‌خواهی، تحریک‌پذیری و غیره) اثربخشی محدودیت‌ها در برابر خشونت علیه همسر را کاهش و انگیزه‌های فردی برای اعمال خشونت را تقویت می‌کند (کبیری و همکاران، ۲۰۲۲). با وام گرفتن از نظریه پیوند اجتماعی (هیرشی، ۱۹۶۹)، حوزه خانواده از نظر اگنیو (۲۰۰۵)، با استحکام پیوند فرد با والدین و سایر اعضای خانواده قابل درک است. برای نمونه، افزایش کیفیت ارتباط بین فردی در محیط خانواده و زندگی زناشویی، تأثیرات بازدارنده محدودیت‌ها در برابر خشونت علیه همسر را افزایش و انگیزه‌های مجرمانه برای ارتکاب به خشونت علیه همسر را کاهش می‌دهد (انگو و همکاران، ۲۰۲۲). همچنین، عوامل دیگری چون، تعارضات بین والدین و فرزندان، فقدان جو عاطفی و حمایتی، بی‌توجهی، سوءاستفاده، و مشکلات خانوادگی ممکن است تأثیرات محدودیت‌ها علیه جرم را کاهش و بالعکس تأثیر انگیزه‌های مجرمانه را تقویت کنند. در قلمرو همالان از طریق فرآیند فشار گروهی و یا تقلید رفتارهای مجرمانه احتمال درگیری فرد در رفتارهای خلاف قوانین همچون خشونت علیه همسر افزایش خواهد یافت (چو و همکاران، ۲۰۲۲). بدین معنا، فعالیت‌های بدون ساختار/بدون نظارت، رفتارهای پرخطر و نگرش‌های ضداجتماعی محاط بر گروه همالان منبع اصلی انگیزه‌های مجرمانه و محدودیت‌های تضعیف یافته هستند و احتمال خشونت علیه همسر را در موقعیت‌های مشابه افزایش می‌دهند. در قلمرو تحصیلی، وابستگی ایمن به مدرسه، معلمان و مربیان، تعهد قوی به اهداف و آمال تحصیلی، سرمایه‌گذاری و مشارکت فعال در فعالیت‌های تحصیلی و کیفیت روابط بین فردی در محیط تحصیلی عناصری از قلمرو تحصیلی هستند که محدودیت‌ها در برابر جرم را تقویت و انگیزه‌های مجرمانه را کاهش می‌دهند، بنابراین کیفیت زندگی تحصیلی و تجارب منفی در این دوران می‌تواند نقشی تعیین کننده در افزایش احتمال خشونت علیه همسر داشته باشد. به همین ترتیب، وابستگی‌ها، تعهدات و مشارکت‌های سازنده در حرفه شغلی، تمرکز بر اهداف و آمال شغلی، کیفیت ارتباط فرد با کارفرمایان و همکاران می‌تواند محدودیت‌ها در برابر جرم را افزایش و انگیزه‌های مجرمانه برای اعمال خشونت علیه همسر را کاهش دهد (انگو و همکاران، ۲۰۲۲). بدین معنا، تجارب منفی و رویدادهای ناگوار شغلی می‌تواند با افزایش انگیزه‌ها و عواطف منفی همچون خشم، استرس، فرسودگی و ناکامی به افزایش آسیب‌پذیری روانی فرد انجامیده و وی را مستعد برخورد خشونت آمیز با همسر در موقعیت‌های بحرانی نماید. با این تفاسیر فرضیه‌های سوم، چهارم و پنجم به قرار زیر است:

فرضیه سوم: قلمروهای مشکل‌آفرین زندگی بر خشونت علیه همسر تأثیر دارد.

فرضیه چهارم: محدودیت در برابر جرم میانجی رابطه بین قلمروهای مشکل‌آفرین زندگی با خشونت علیه همسر است.

فرضیه پنجم: انگیزه برای جرم میانجی رابطه بین قلمروهای مشکل‌آفرین زندگی با خشونت علیه همسر است.

به طور خلاصه، این نظریه بیان می‌کند که (الف) محدودیت‌ها، انگیزه‌ها و حوزه‌های زندگی تأثیر مستقیمی بر خشونت علیه همسر دارند، (ب) هم محدودیت‌ها و هم انگیزه‌ها میانجی تأثیر قلمروهای زندگی بر خشونت علیه همسر هستند.

۴- روش پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه افراد متأهل مراجعه کننده به دادگاه‌های خانواده، مراکز بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی شهر رشت تشکیل دادند. با توجه به اینکه محقق دسترسی به لیست جامعه آماری افراد مراجعه کننده به دادگاه‌های خانواده، مراکز بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی شهر رشت را نداشت، از روش نمونه گیری در دسترس استفاده شد. در این تحقیق برای برآورد حجم نمونه مکفی از نرم‌افزار G^*Power استفاده گردیده است. حجم نمونه اولیه با ضریب تأثیر ۰/۱۵ درصد و سطح معناداری ۰/۹۹ درصد و با ۱۳ متغیر پیش بین اولیه (زیرمولفه تئوری عمومی جرم و متغیرهای جمعیت‌شناختی: ۱- جنسیت، ۲- مدت ازدواج، ۳- سن، ۴- سطح تحصیلات، ۵- خودکنترلی پایین، ۶- عدم کنترل خشم، ۷- اقتدارطلبی، ۸- روابط نامطلوب با همسر، ۹- روابط نامطلوب با والدین و سایر اعضای خانواده، ۱۰- ارتباط با همالان کجرو، ۱۱- مشکلات شغلی، ۱۲- انگیزه برای جرم و ۱۳- محدودیت در برابر جرم) ۳۴۷ نفر محاسبه گردیده است، از آنجاییکه نمونه این تحقیق شامل زنان و مردان متأهل بود، حجم نمونه مورد نظر به هردو جنس تعلق گرفت، همچنین با فرض ریزش نفرات و مخدوش بودن برخی از پرسشنامه‌ها، محققین اقدام به توزیع ۵۰۰ پرسشنامه نموده و در نهایت تعداد ۴۵۰ پرسشنامه (۲۰۶ پرسشنامه برای زنان و ۲۴۴ پرسشنامه برای مردان) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. لازم به ذکر است که نرخ بازگشت پرسشنامه‌ها نیز ۹۰ درصد گزارش گردیده است. پرسشنامه تحقیق از نوع چاپی بود. بعد از کسب رضایت و توضیح اهداف پژوهش پرسشنامه در مکانی آرام و دور از هرگونه استرس بین پاسخگویان توزیع گردید. پاسخگویان به صورت کاملاً داوطلبانه در این طرح شرکت نموده و این حق را داشتند تا در مواردی که به هردلیلی قصد کناره‌گیری داشتند، از ادامه همکاری انصراف دهند. همچنین به آنها اطمینان داده شد که اطلاعات آنها به صورت محرمانه نزد محققین به امانت خواهد ماند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در قسمت روایی ابزار پژوهش از شاخص‌های روایی صوری - منطقی و ظاهری - روایی همگرا، روایی واگرا، تحلیل عاملی تأییدی بهره گرفته شد و در قسمت پایایی، ابزار پژوهش با شاخص‌های آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی مورد بررسی قرار گرفت. برای تحلیل داده‌های پژوهش از مدل سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار Amos نسخه ۲۴ بهره گرفته شد.

مقیاس‌های مورد استفاده پژوهش در پژوهش به قرار زیر هستند: خشونت علیه همسر: به منظور سنجش بعد خشونت علیه همسر از مقیاس‌های مورد استفاده در پژوهش‌های شریین و همکاران (۱۹۹۸) و حاج یحیی و همکاران (۲۰۲۱) استفاده گردیده است. این مقیاس متشکل از هشت آیتم بوده و فراوانی خشونت علیه همسر در یکسال گذشته را در قالب طیف لیکرت هرگز (نمره ۰) الی همیشه (نمره ۴) مورد بررسی قرار می‌دهد. قلمرو فردی: قلمرو فردی مشکل آفرین متشکل از مقیاس‌های خودکنترلی (انگو و همکاران، ۲۰۲۲) با پنج آیتم، شخصیت اقتدارگرا (انگو و همکاران، ۲۰۲۲) با سه آیتم، عدم کنترل خشم (انگو و همکاران، ۲۰۲۲) با چهار آیتم در قالب طیف لیکرت کاملاً مخالف (نمره ۱) الی کاملاً موافق (نمره ۵) مورد بررسی قرار گرفته است. قلمرو همالان: قلمرو همالان مشکل آفرین متشکل از سه آیتم (هیرتنلینر و هاردی، ۲۰۱۶؛ کبیری و همکاران، ۲۰۲۰، ۲۰۲۲) می‌باشد. قلمرو شغلی: به منظور بررسی بعد قلمرو شغلی از مقیاس مورد استفاده در پژوهش‌های مون و جانسون (۲۰۱۲)؛ میشل و آمبروزی (۲۰۰۷)؛ لوئیس و همکاران (۲۰۱۷)؛ انگو و همکاران (۲۰۲۲) استفاده شده است. قلمرو خانواده: به منظور بررسی بعد قلمرو خانواده از مقیاس‌های مورد استفاده در پژوهش‌های انگو و همکاران (۲۰۲۲) و کبیری و همکاران (۲۰۲۰) استفاده شده است که دارای دو بعد ارتباط با والدین و سایر اعضای خانواده با چهار آیتم و ارتباط با همسر با پنج آیتم می‌باشد. انگیزه و محدودیت در برابر جرم: به منظور بررسی بعد انگیزه برای جرم از مقیاس مورد استفاده در پژوهش کبیری و همکاران (۲۰۲۰، ۲۰۲۲) و برای سنجش بعد محدودیت در برابر جرم از مقیاس مورد استفاده در پژوهش‌های هیرتنلینر و هاردی (۲۰۱۶)؛ کبیری و همکاران (۲۰۲۰، ۲۰۲۲)؛ ویکستروم و اسونسن (۲۰۱۰) استفاده شده است. انگیزه برای جرم دارای ۴ آیتم و محدودیت در برابر جرم دارای ۳ آیتم می‌باشد. به طور کلی مقیاس‌های مورد استفاده در قالب طیف لیکرت کاملاً مخالف (نمره ۱) الی کاملاً موافق (نمره ۵) مورد سنجش قرار گرفته است. نمرات بالاتر نشان‌دهنده کارکرد نامناسب قلمروهای زندگی (فردی، همالان، شغلی و خانواده) می‌باشد.

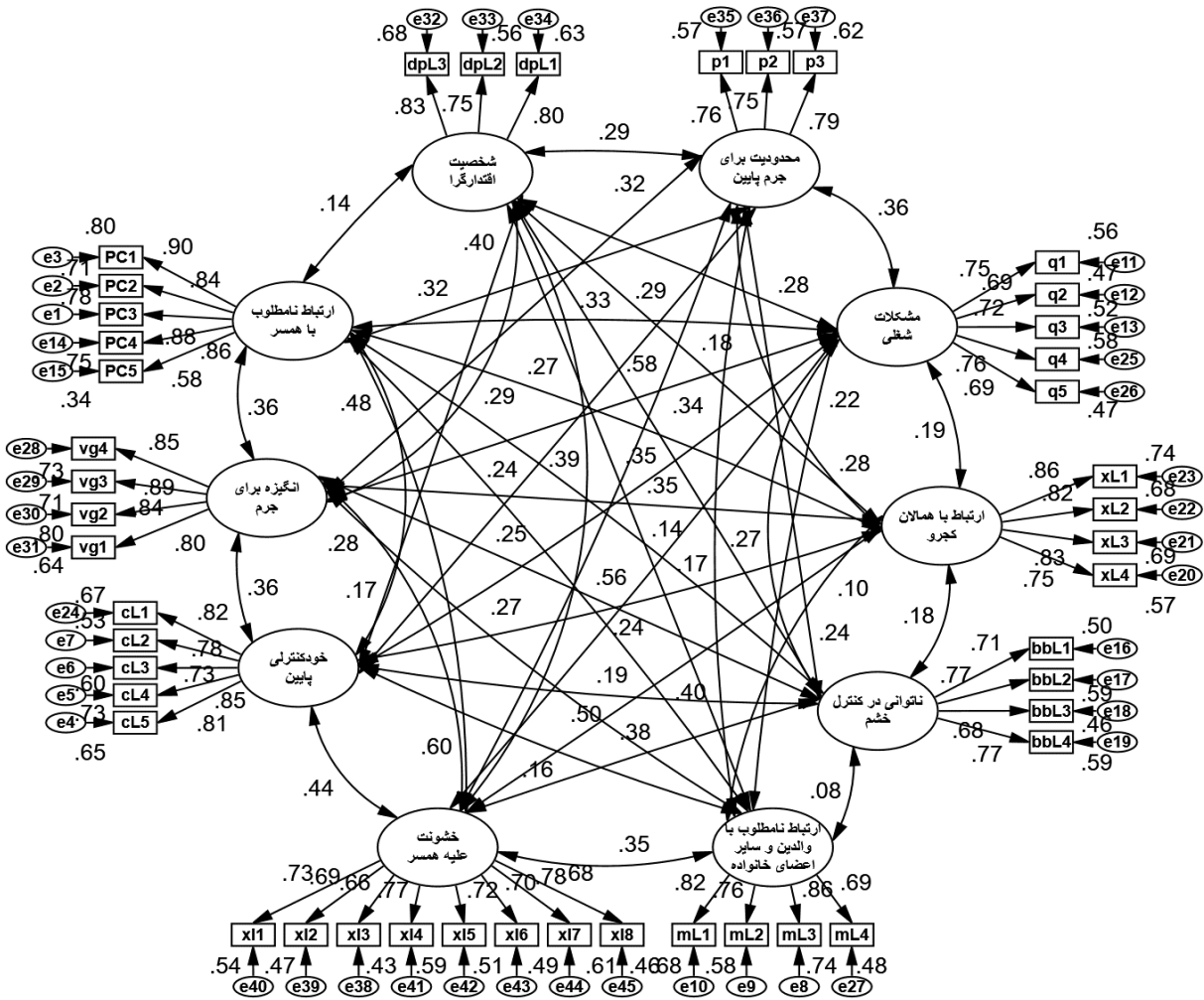
روایی و پایایی ابزار پژوهش

به منظور بررسی روایی و پایایی ابزار تحقیق در این پژوهش از شاخص‌های تحلیل عاملی تاییدی، روایی همگرا، روایی واگرا، پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ استفاده گردید و نتایج در جدول شماره ۱ گزارش گردیده است.

جدول ۱: خلاصه ضرایب مربوط به روایی و پایایی ابزار پژوهش

آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی واگرا AVE > MSV	روایی همگرا	تحلیل عاملی تاییدی		
				بیشینه	کمینه	
۰/۸۷۷	۰/۸۹۳	۰/۵۱۲ > ۰/۳۶۳	۰/۵۱۲	۰/۷۸	۰/۶۸	خشونت علیه همسر
۰/۸۹۵	۰/۸۹۷	۰/۶۷۳ > ۰/۲۲۲	۰/۶۷۳	۰/۸۵	۰/۷۳	خودکنترلی پایین
۰/۸۱۷	۰/۸۲۰	۰/۵۳۴ > ۰/۲۵۲	۰/۵۳۴	۰/۷۷	۰/۶۸	عدم کنترل خشم
۰/۸۳۱	۰/۸۳۴	۰/۶۲۶ > ۰/۱۵۹	۰/۶۲۶	۰/۸۳	۰/۷۵	اقتدارطلبی
۰/۹۰۵	۰/۹۱۱	۰/۶۷۶ > ۰/۲۲۷	۰/۶۷۶	۰/۹۰	۰/۵۸	ارتباط نامطلوب با همسر
۰/۸۳۵	۰/۸۶۶	۰/۶۱۹ > ۰/۱۲۴	۰/۶۱۹	۰/۸۶	۰/۶۹	ارتباط نامطلوب با والدین و سایر اعضای خانواده
۰/۸۹۵	۰/۸۹۱	۰/۶۷۱ > ۰/۱۶۳	۰/۶۷۱	۰/۸۶	۰/۷۵	ارتباط با همالان کجرو
۰/۸۴۱	۰/۸۴۴	۰/۵۲۰ > ۰/۳۱۵	۰/۵۲۰	۰/۷۶	۰/۶۹	مشکلات شغلی
۰/۹۰۵	۰/۹۱۱	۰/۷۲۰ > ۰/۳۶۳	۰/۷۲۰	۰/۸۹	۰/۸۰	انگیزه برای جرم
۰/۸۰۷	۰/۸۱۰	۰/۵۸۷ > ۰/۳۳۵	۰/۵۸۷	۰/۷۹	۰/۷۵	محدودیت برای جرم

ضرایب برازش مدل تحلیل عاملی تاییدی: شاخص برازش تطبیقی (CFI): ۰/۹۷۴؛ شاخص توکر لویس (TLI): ۰/۹۷۱؛ ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA): ۰/۰۲۷؛ کای اسکور بهنجار شده (CMIN/df): ۱/۳۲۴

شکل ۲: مدل تحلیل عاملی تاییدی مولفه‌های تئوری قلمروهای زندگی و خشونت علیه همسر

ضرایب خلاصه شده مربوط به روایی و پایایی ابزار پژوهش حاکی از آن است که کلیه شاخص‌های برآمده از تئوری قلمروهای زندگی در سطح مطلوب و قابل قبول گزارش گردیده‌اند.

۵- تحلیل یافته‌ها

مشخصات جمعیت شناختی پاسخگویان

در جدول زیر مشخصات جمعیت شناختی پاسخگویان ارائه شده است.

جدول ۲: خلاصه ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخگویان

درصد	فراوانی	گروه	
۴۵/۸	۲۰۶	زن	جنسیت
۵۴/۲	۲۴۴	مرد	
۱۲/۲	۵۵	دیپلم و پایین‌تر	سطح تحصیلات
۲۵/۶	۱۱۵	کاردانی	
۳۰/۴	۱۳۷	کارشناسی	
۲۵/۸	۱۱۶	کارشناسی ارشد	
۰/۶	۲۷	دکتری	

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی)

اگنیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

۲۱/۶	۹۱	زیر ۲۵ سال	سن
۳۷/۸	۱۷۰	بین ۲۵ سال الی ۳۵ سال	
۲۶/۲	۱۱۸	بین ۳۶ سال الی ۴۵ سال	
۱۴/۴	۲۰۷	بالاتر از ۴۵ سال	
۱۷/۱	۷۷	زیر ۵ سال	مدت ازدواج
۱۵/۶	۷۰	بین ۵ الی ۱۰ سال	
۳۵/۶	۱۶۰	بین ۱۱ الی ۱۵ سال	
۰/۲۲	۹۹	بین ۱۶ الی ۲۰ سال	
۹/۸	۴۴	بالاتر از ۲۰ سال	

یافته‌های توصیفی

فراوانی مشارکت پاسخگویان در خشونت علیه همسر حاکی از آن است که زنان در مجموع کمتر به خشونت علیه همسر مبادرت ورزیده‌اند، به گونه‌ای که ۱۹ درصد از زنان اصلاً در خشونت علیه همسر مشارکت نداشته‌اند، ۵۳ درصد مشارکت خیلی پایینی، ۲۴ درصد مشارکت متوسط و ۳ درصد نیز مشارکت بالا را گزارش نموده‌اند.

جدول ۳: فراوانی خشونت علیه همسر به تفکیک جنسیت

کل فراوانی (درصد)	مردان فراوانی (درصد)	زنان فراوانی (درصد)	
۵۵ (۱۲/۲)	۱۵ (۶/۱)	۴۰ (۱۹/۱)	اصلاً
۲۱۳ (۴۷/۳)	۱۰۳ (۴۲/۲)	۱۱۰ (۵۳/۴)	کم
۱۴۶ (۳۲/۴)	۹۶ (۳۹/۳)	۵۰ (۲۴/۳)	متوسط
۳۶ (۰/۸)	۳۰ (۱۲/۳)	۶ (۲/۹)	زیاد
	۸/۹۹	۵/۸۱	میانگین
	۵/۲۴	۴/۶۲	انحراف معیار
۶/۷۶۳**			ضریب آزمون تی تست

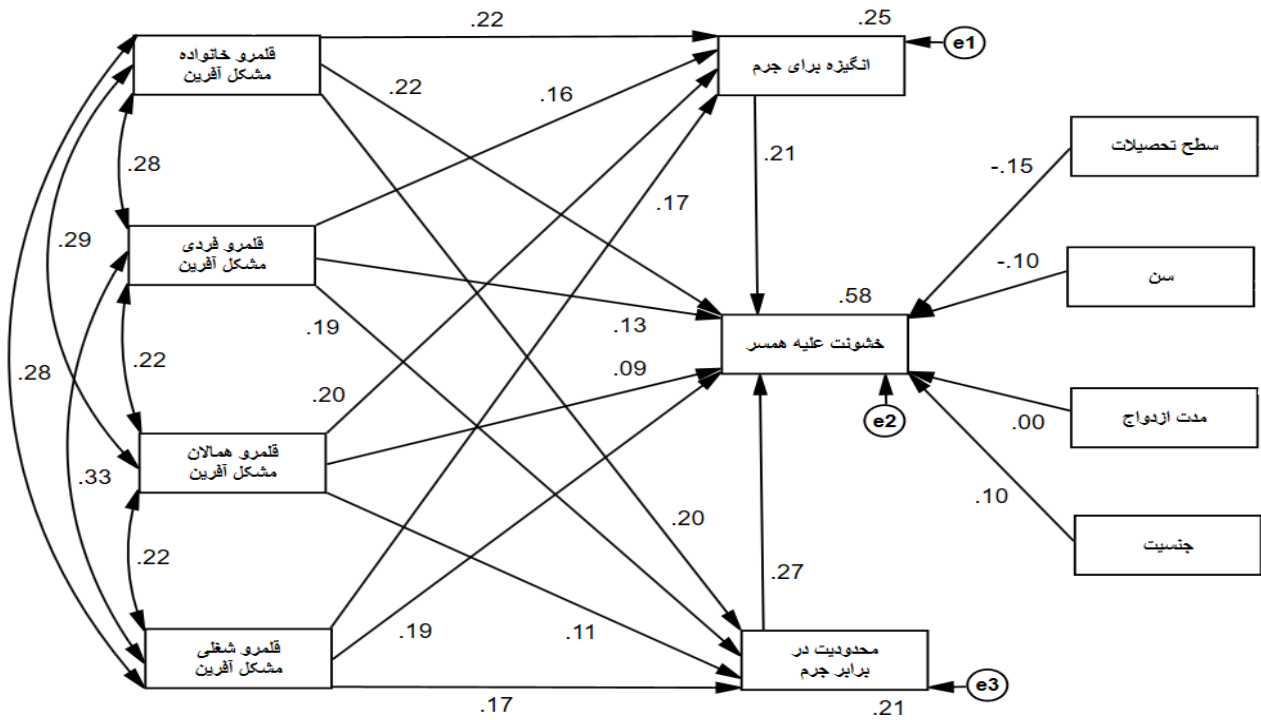
نکته: * سطح معناداری ۰/۰۵؛ ** سطح معناداری ۰/۰۱

در گروه مردان، تنها ۶ درصد عنوان نموده‌اند که در یکسال گذشته مشارکت در خشونت علیه همسر نداشته‌اند، ۴۲ درصد به مشارکت کم، ۳۹ درصد متوسط و ۱۲۳ نیز به مشارکت سطح بالای خود در خشونت علیه همسر اذعان داشته‌اند. همانطور که آزمون مقایسه میانگین (تی تست) نشان می‌دهد، تفاوت معناداری بین زنان (۵/۸۱) و مردان (۸/۹۹) از نظر مبادرت به خشونت علیه همسر وجود دارد (ضریب آزمون: ۶/۷۶) و سطوح خشونت علیه همسر در بین مردان بالاتر از زنان می‌باشد.

تأثیر عناصر تئوری قلمروهای زندگی بر خشونت علیه همسر

بمنظور تشریح روابط مستقیم و غیرمستقیم قلمروهای مشکل‌آفرین زندگی بر خشونت علیه همسر در مرحله اول مدل معادلات ساختاری گزارش گردیده است. در این مدل چهار قلمرو زندگی ضمن تأثیرگذاری مستقیم بر خشونت علیه همسر به صورت غیرمستقیم نیز از طریق انگیزه برای جرم و محدودیت در برابر جرم تأثیرگذار هستند.

شکل ۳: مدل استاندارد تأثیر قلمروهای زندگی مشکل آفرین بر خشونت علیه همسر با میانجیگری انگیزه برای جرم و محدودیت در برابر

همانطور که در مدل معادلات ساختاری بالا مشاهده می‌شود، چهار قلمرو مشکل آفرین زندگی، انگیزه برای جرم و محدودیت در برابر جرم و همچنین متغیرهای دموگرافیک قادرند ۵۸ درصد از واریانس خشونت علیه همسر را تبیین نمایند. همچنین قلمروهای مشکل آفرین زندگی یعنی قلمروهای خانواده، فردی، همالان و شغلی قادرند ۲۱ درصد از واریانس محدودیت در برابر جرم و ۲۵ درصد از واریانس انگیزه برای جرم را تبیین نمایند.

جدول ۴: ضرایب مستقیم و غیرمستقیم تأثیر قلمروهای مشکل آفرین زندگی بر خشونت علیه همسر

ضریب تعیین	ضرایب غیرمستقیم		ضرایب مستقیم		تأثیر مستقیم	تفسیر
	ضریب بتا	ضریب غیراستاندارد	ضریب بتا	ضریب غیراستاندارد		
-	-	-	-۰/۰۰۱	-۰/۰۰۳	<---	مدت ازدواج
-	-	-	-۰/۰۹۵*	-۰/۴۹۷	<---	سن
-	-	-	-۰/۱۴۸**	-۰/۶۶۳	<---	سطح تحصیلات
-	-	-	۰/۱۰۵**	۱/۲۱۳	<---	جنسیت (۰: زن)
۰/۰۷۲**	۰/۱۰۳	۰/۰۹۴*	۰/۱۳۵	۰/۱۳۵	<---	قلمرو همالان مشکل آفرین
۰/۰۸۵**	۰/۰۰۱	۰/۱۳۳**	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	<---	قلمرو فردی مشکل آفرین
۰/۱۰۱**	۰/۰۰۵	۰/۲۱۵**	۰/۰۱۱	۰/۰۱۱	<---	قلمرو خانوادگی مشکل آفرین
۰/۰۸۳**	۰/۱۰۸	۰/۱۸۷**	۰/۲۴۲	۰/۲۴۲	<---	قلمرو شغلی مشکل آفرین
-	-	-	۰/۲۷۳**	۰/۴۴۶	<---	محدودیت در برابر جرم
-	-	-	۰/۲۱۱**	۰/۲۵۴	<---	انگیزه برای جرم
۰/۵۸	-	-	۰/۱۹۷**	۰/۲۳۴	<---	ضریب تعیین مدل خشونت علیه همسر
-	-	-	۰/۱۹۷**	۰/۲۳۴	<---	قلمرو همالان مشکل آفرین

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی) اگنیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

-	-	۰/۱۵۸**	۰/۰۰۱	انگیزه در برابر جرم	<---	قلمرو فردی مشکل آفرین
-	-	۰/۲۱۷**	۰/۰۰۹	انگیزه در برابر جرم	<---	قلمرو خانوادگی مشکل آفرین
-	-	۰/۱۷۰**	۰/۱۸۲	انگیزه در برابر جرم	<---	قلمرو شغلی مشکل آفرین
						ضریب تعیین مدل انگیزه در برابر جرم
۰/۲۵						
-	-	۰/۱۱۱*	۰/۰۹۷	محدودیت در برابر جرم	<---	قلمرو همالان مشکل آفرین
-	-	۰/۱۸۹**	۰/۰۰۱	محدودیت در برابر جرم	<---	قلمرو فردی مشکل آفرین
-	-	۰/۲۰۴**	۰/۰۰۷	محدودیت در برابر جرم	<---	قلمرو خانوادگی مشکل آفرین
-	-	۰/۱۷۵**	۰/۱۳۸	محدودیت در برابر جرم	<---	قلمرو شغلی مشکل آفرین
						ضریب تعیین مدل محدودیت در برابر
۰/۲۱						
جرم						

ضرایب برازش مدل: شاخص نیکویی برازش (GFI): ۰/۸۸۷؛ شاخص برازش هنجار شده (NFI): ۰/۹۰۶؛ شاخص برازش تطبیقی (CFI): ۰/۹۴۳؛ شاخص برازش افزایشی (IFI): ۰/۹۴۵؛ ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA): ۰/۰۶۳؛ کای اسکور بهنجار شده (CMIN/df): ۲/۳۰۰

همانطور که خلاصه ضرایب مستقیم نشان می‌دهد، سن (ضریب بتا: -۰/۰۹۵)، سطح تحصیلات (ضریب بتا: -۰/۱۴۸)، جنسیت (ضریب بتا: ۰/۱۰۵)، قلمرو همالان مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۰۹۴)، قلمرو فردی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۳۳)، قلمرو خانوادگی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۲۱۵)، قلمرو شغلی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۷۰)، محدودیت در برابر جرم (ضریب بتا: ۰/۲۷۳) و انگیزه برای جرم (ضریب بتا: ۰/۲۱۱)، تأثیر معنادار و مستقیمی بر خشونت علیه همسر دارند. در بعدی دیگر، قلمرو همالان مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۹۷)، قلمرو فردی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۵۷)، قلمرو خانوادگی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۲۱۷) و قلمرو شغلی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۷۰) تأثیر معناداری بر انگیزه برای جرم دارند. همچنین، قلمرو همالان مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۱۱)، قلمرو فردی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۸۹)، قلمرو خانوادگی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۲۰۴) و قلمرو شغلی (ضریب بتا: ۰/۱۷۵) تأثیر معناداری بر محدودیت در برابر جرم دارند. خلاصه ضرایب غیرمستقیم مدل نشان می‌دهد که قلمرو همالان مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۰۷۳)، قلمرو فردی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۰۸۵)، قلمرو خانوادگی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۱۰۱) و قلمرو شغلی مشکل آفرین (ضریب بتا: ۰/۰۸۳) با تأثیرگذاری بر محدودیت در برابر جرم و انگیزه برای جرم (به صورت غیرمستقیم) بر خشونت علیه همسر تأثیر دارند.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با توجه به هدف آن، یعنی پیش بینی رفتارهای خشونت آمیز علیه همسر و همچنین نمونه تحقیق که شامل افراد مراجعه کننده به مراکز مشاوره بودند، از چهار قلمرو مشکل آفرین فردی، همالان، خانوادگی و شغلی تئوری عمومی جرم (قلمروهای عمومی جرم اگنیو) استفاده نمود. به باور اگنیو (۲۰۰۵) قلمرو فردی مشکل آفرین شامل ویژگی‌های عمده‌ای است که شخصیت انسان را تشکیل می‌دهد. این پژوهش با استفاده از متغیرهای خودکنترلی، شخصیت اقتدارگرا و همچنین عدم کنترل خشم به بررسی این قلمرو پرداخت. همسو با پژوهش‌های صورت گرفته نتایج این پژوهش نشان داد که قلمرو فردی مشکل آفرین نقشی تعیین کننده در پیش بینی خشونت علیه همسر دارد. همچنین این قلمرو با تأثیرگذاری بر انگیزه برای جرم و محدودیت در برابر جرم سطوح خشونت علیه همسر را افزایش می‌دهد (جک^۱ و همکاران، ۲۰۲۳). برای نمونه، در قلمرو فردی مشکل آفرین، سطوح پایین خودکنترلی با افزایش احتمال رفتارهای مجرمانه همراه است. افراد با خودکنترلی پایین با ویژگی‌هایی همچون ریسک پذیری، هیجان‌پذیری و کوتاه فکری مشخص می‌شوند (گاتفردسون و هیرشی، ۱۹۹۰). این ویژگی‌ها، زمینه را برای مبادرت به خشونت علیه همسر مساعد می‌سازد. از آنجاییکه خودکنترلی با تکانشی بودن، هیجانی بودن و همچنین فقدان

^۱ Jack

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی)

اگنیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

آینده نگر می‌شخص می‌گردد، چنین افرادی به احتمال زیاد بدون توجه به عواقب رفتار مجرمانه و غیراخلاقی خود درگیر اشکال متنوعی از خشونت علیه همسر خواهند شد. همچنین، کوه فکری و فقدان ظرفیت آینده نگر می‌سیر پیش بینی پیامدهای ناگوار خشونت علیه همسر را می‌بندد و بدین معنا، ضمن کاهش محدودیت در برابر جرم، انگیزه برای خشونت علیه همسر را نیز افزایش می‌دهد. بدین ترتیب، نبود توانایی برای کنترل خشم یکی دیگر از متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش بود. مطابق با یافته‌های این پژوهش، زمانی که فرد احساس عصبانیت یا ناامیدی می‌کند، ممکن است به صورت تکانشی رفتار نموده و رفتار خشونت آمیز یا پرخاشگرانه نسبت به همسر خود داشته باشد (جیوردانو^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). این رویه می‌تواند در موقعیت‌های مختلفی از جمله مسائل جزئی همچون اختلاف نظر در امور روزانه تا درگیری‌های جدی‌تر مانند تنش‌های مالی رخ دهد. افرادی که در کنترل خشم خود مشکل دارند، ممکن است به جای برقراری ارتباط سالم و سازنده با شریک زندگی خود، بیشتر مستعد استفاده از خشونت فیزیکی به عنوان روشی برای ابراز وجود باشند. این الگوی ناکارآمد می‌تواند به چرخه‌ای از خشونت در روابط زوجین منجر شود، که در آن رفتار خشونت آمیز یکی از طرفین باعث خشونت بیشتر طرف دیگر گردد (ایوبی و ساتین^۲، ۲۰۲۳). در آخر، شخصیت اقتدارطلب نیز به عنوان یکی از اجزای ناکارآمد قلمرو فردی بر احتمال خشونت علیه همسر تاثیرگذار بود. یک شخصیت اقتدارطلب با مسلط بودن، کنترل کردن و داشتن نیاز شدید به حفظ قدرت و کنترل بر دیگران مشخص می‌شود (شوری^۳ و همکاران، ۲۰۱۸). افراد با شخصیت اقتدارطلب ممکن است احساس کنند حق دارند همه تصمیمات را در رابطه زناشویی به تنهایی بگیرند و ممکن است در فرآیند مصالحه یا در نظر گرفتن احساسات و نیازهای شریک زندگی خود مشکل داشته باشند. این رویه فکری می‌تواند منجر به تنش در رابطه زناشویی شود و به طور بالقوه منجر به خشونت علیه همسر گردد. همچنین، افراد با شخصیت اقتدارطلب ممکن است از تاکتیک‌های متعددی برای حفظ قدرت و کنترل خود در رابطه استفاده کنند، از جمله آزار عاطفی، خشونت فیزیکی و اجبار جنسی. این رفتار می‌تواند باعث ایجاد ترس و ارباب در همسر آنها شود و ترک رابطه را برای آنها دشوار کند. بدین معنا، افرادی که فشار یا احساسات منفی ناشی از شکست در دستیابی به اهداف را تجربه می‌کنند، ممکن است بیشتر درگیر رفتار مجرمانه از جمله خشونت علیه همسر شوند. این افراد ممکن است برای کنار آمدن با احساسات منفی به رفتار خشونت آمیز به عنوان راهی برای تسکین ناراحتی خود روی آورند.

در قلمرو همالان، نتایج این پژوهش نشان داد که پیوندهای افتراقی با همالان کجرو و اطرافیانی که تمایلات رفتاری و هنجاری معطوف به خشونت علیه همسر دارند، زمینه را برای مبادرت به خشونت علیه همسر مساعد می‌سازد. همسو با پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه پیوند افتراقی و همچنین آزمون نظریه یادگیری اجتماعی (کوکران و همکاران، ۲۰۱۶؛ لی، ۲۰۲۲)، نتایج این تحقیق نیز نشان داد که افزایش تعامل با اطرافیان کجرو که دارای نگرش مثبت نسبت به خشونت علیه همسر هستند، احتمال مبادرت به این رفتار مجرمانه در موقعیت‌های مشابه را افزایش می‌دهد (هیبرت^۴، ۲۰۱۹). به عبارتی دیگر، قرار گرفتن در کنار افرادی که رفتارهای انحرافی از جمله خشونت علیه همسر را تأیید نموده و یا انجام می‌دهند، می‌تواند به فرآیند تقلید و عادی سازی این رفتار مجرمانه بیانجامد. این تعاملات کجروانه می‌تواند افراد را نسبت به خشونت علیه همسر حساسیت زدایی نموده و آنها را بیشتر درگیر رفتارهای خشونت آمیز از جمله اعمال اشکال مختلف علیه همسر نماید.

در قلمرو خانوادگی، این تحقیق به بررسی کیفیت ارتباطات درون خانوادگی - اعضای خانواده و همسر - پرداخت. همسو با پژوهش‌های صورت گرفته در این حیطه، نتایج این تحقیق نشان داد که کاهش معنادار کیفیت ارتباط در قلمرو خانواده زمینه را برای برخوردهای خشونت آمیز با همسر مساعد می‌کند. ارتباط ضعیف بین خانوادگی و زناشویی می‌تواند منجر به افزایش سوء تفاهمات، تنش‌ها و مسائل حل نشده شود. این رویه می‌تواند به یک محیط ناپایدار و سمی بیانجامد و متعاقب آن خطر خشونت علیه همسر را افزایش دهد (پارادی^۵ و همکاران، ۲۰۱۹؛ جک^۶ و همکاران، ۲۰۲۳). هنگامی که اعضای خانواده و زوجین درگیر

¹ Giordano

² Ayubi, M., & Satyen, L.

³ Shorey

⁴ Hebert

⁵ Parade

⁶ Jack

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی)

تبادلات عاطفی منفی مانند پرخاشگری کلامی، انتقاد و توهین می‌شوند، کیفیت ارتباط منفی، می‌توانند باعث دلزدگی عاطفی، ناامیدی و خصومت زناشویی شود به افزایش خطر خشونت علیه همسر منتج گردد. همچنین، وقتی اعضای خانواده و زوجین به احساسات، عقاید یا مرزهای شخصی یکدیگر احترام نمی‌گذارند، حس عدم تعادل قدرت زمینه را برای خشونت زناشویی مهیا شود. برای مثال، اگر شوهر معتقد است که قدرت کنترل همسرش را دارد، ممکن است از نیروی فیزیکی برای اعمال کنترل خود استفاده کند. زمانی که اعضای خانواده و زوجین مهارت‌ها یا ابزار لازم برای حل و فصل مؤثر تعارضات یا اختلافات را نداشته باشند، ناامیدی، پرخاشگری و خشونت می‌تواند پیامد این راهبرد حل مساله سازش نایافته باشد. در نگاهی دیگر، زوجینی که از ارتباطات بین فردی خصمانه برخوردار هستند، بدلیل فقدان صمیمیت و عشق در روابط خود و همچنین رنج بردن از دلزدگی زناشویی به احتمال زیاد، اصحکاک و تنش زناشویی بالاتری را تجربه می‌کنند که برآیند آن مبادرت بیشتر به اهرم خشونت بمنظور اعمال کنترل بر زندگی زناشویی است. از سوی دیگر، کاهش معنادار کیفیت روابط درون خانوادگی، فقدان حمایت و جو عاطفی مطلوب درون خانواده، ضمن افزایش اضطراب و تنش بین اعضای خانواده، فرد را مستعد برخورد خشونت آمیز با همسر می‌نماید. همانطور که اگنیو (۲۰۰۵) نیز مدعی است، تجارب و رویدادهای منفی درون خانواده با افزایش عواطف منفی همچون خشم، ناکامی، ترس و تنفر ضمن تشدید انگیزه‌های مجرمانه و کاهش محدودیت در برابر جرم، رفتار مجرمانه‌ای همچون خشونت علیه همسر را محتمل خواهد نمود (به نقل از کبیری و همکاران، ۲۰۲۲).

در قلمرو شغلی، نیز کیفیت پایین زندگی شغلی به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار بر اعمال خشونت علیه همسر مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این پژوهش همراستا با تحقیقات گذشته نشان داد که افزایش فشارهای شغلی، تجارب ناگوار در زندگی شغلی به احتمال زیاد ضمن تشدید آسیب پذیری و سست نمودن سپرهای دفاعی فرد، به خشونت علیه همسر به عنوان یک مکانیزم مقابله‌ای می‌انجامد. اگنیو (۲۰۰۵) استدلال می‌کند که با تشدید روابط بین فردی ناسالم در محیط کاری، افزایش احتمال قلدری، تبعیض، نبود حمایت سازمانی، فرد تنش‌های شغلی بیشتری را تجربه می‌کند که ضمن نفوذ به قلمروهای چندگانه زندگی بر روابط بین زوجین نیز سایه می‌افکند و بنابراین احتمال مبادرت به خشونت علیه همسر را به عنوان مکانیزم مقابله‌ای در دسترس افزایش می‌دهد. برای نمونه، روابط مخرب شغلی، مانند درگیری با همکاران یا رئیس، می‌تواند استرس ناشی از کار را افزایش دهد (ظفر^۱ و همکاران، ۲۰۲۲؛ پارک و همکاران، ۲۰۲۲). این استرس می‌تواند به محیط خانه سرایت نموده و منجر به تنش بین زوجین شود. بدون مکانیسم‌های مقابله‌ای کافی، این تنش ممکن است تشدید شود و احتمال خشونت علیه همسر را افزایش دهد. همچنین، روابط شغلی مشکل آفرین می‌تواند منجر به بی‌ثباتی شغلی یا از دست دادن درآمد منظم شود که برآیند آن فشار مالی در زندگی زناشویی است. همچنین، یک رابطه شغلی منفی، مانند رابطه تنش آمیز با یک رئیس مستبد، می‌تواند تأثیر منفی بر عزت نفس داشته باشد. این عزت نفس منفی می‌تواند منجر به احساس بی‌ارزشی یا بی‌کفایتی شود که به نوبه خود پرخاشگری نسبت به همسر را نیز تشدید می‌کند.

از سوی دیگر اگنیو (۲۰۰۵) بر این باور است که قلمروهای مشکل آفرین زندگی می‌توانند با تأثیرگذاری بر انگیزه‌های درونی و رویه‌های شناختی کنشگران احتمال بروز رفتارهای مجرمانه را افزایش دهند. در این ارتباط، همانطور که نتایج نشان داد، چهار قلمرو مشکل آفرین فردی، همانان، خانوادگی و شغلی با افزایش فشارها، تجارب منفی و رویدادهای ناگوار به فعال سازی انگیزه‌های مجرمانه - تمایل به اعمال خشونت علیه همسر - و کاهش محدودیت در برابر جرم - نادیده انگاشتن پیامدهای منفی خشونت علیه همسر - کمک نموده و از این مسیر نیز احتمال مبادرت به خشونت علیه همسر تسریع می‌گردد.

موارد زیر مداخلات و پیامدهای سیاستی خاصی است که می‌توان از نظریه اگنیو در زمینه کاهش خشونت علیه همسر استخراج کرد: ۱. توانمندسازی اقتصادی: حل مشکلات اقتصادی، در حیطه‌های همچون فقر، بیکاری و مشکلات مالی، می‌تواند عوامل استرس‌زا را کاهش دهد و متعاقب آن در کاهش خشونت علیه همسر نقش داشته باشد. مداخلات موردبحث می‌تواند شامل آموزش مهارت‌های شغلی، دسترسی به مسکن و یارانه‌های مالی باشد. ۲. حمایت اجتماعی: تقویت ساختارهای حمایت اجتماعی برای افرادی که خشونت خانگی را تجربه می‌کنند، از جمله خانواده، دوستان و سازمان‌های مردم نهاد، می‌تواند احتمال بروز مجدد خشونت علیه همسر را کاهش دهد. مداخلات موردبحث می‌تواند شامل دسترسی بزه‌دیدگان به گروه‌های حمایتی، خدمات

¹ Zafar

شادمفعت، سیده معصومه؛ رحمتی، محمدمهدی؛ حلاج‌زاده، هدا. (۱۴۰۱). تبیین جامعه‌شناختی خشونت علیه همسر از دریچه تئوری عمومی جرم (قلمروهای زندگی)

اگنیو. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۳)، ۲۶-۴۷.

مشاوره و راهنمایی هم‌تایان با تجارب خشونت خانگی مشترک باشد. ۳. توسعه برنامه‌های حمایت از سلامت روان: پرداختن به مشکلات شخصی، از جمله مسائل مربوط به سلامت روان، می‌تواند به کاهش بروز خشونت علیه همسر کمک کند. مداخلات مذکور می‌تواند شامل دسترسی به خدمات سلامت روان و بهره‌مندی از حمایت‌های گروه‌های مردم‌نهاد بصورت شخصی و آنلاین باشد. ۴. توسعه برنامه‌های والدگری: ارائه حمایت از والدین و توسعه برنامه‌های آموزشی در نظام خانواده می‌تواند به کاهش فشارهای خانوادگی که در بروز خشونت علیه همسر نقش دارند، کمک کند. مداخلات مورد بحث می‌تواند شامل ارائه خدمات مشاوره و کارگاه‌های افزایش مهارت‌های والدگری باشند. ۵. مشارکت جامعه: ترویج مشارکت جامعه در پیشگیری از خشونت خانگی می‌تواند به کاهش فشارهای اجتماعی که بروز خشونت علیه همسر را تشدید خواهد نمود، کمک کند. مداخلات مذکور می‌تواند شامل برنامه‌های آگاهی بخشی، اقدامات مبتنی بر گروه‌های اجتماعی غیرانتفاعی و کمپین‌های حمایتی باشد. ۶. توسعه مشارکت‌های بین‌سازمانی: مداخلاتی که مشارکت مجریان قانون، ارائه‌دهندگان خدمات و سازمان‌های مبتنی مردم‌نهاد را ترویج می‌کند، می‌تواند محیطی ایمن را برای قربانیان و اطمینان از بهره‌مندی از خدمات حمایتی مورد نیاز فراهم ساخته و مجرمان در قبال اقدامات خود پاسخگو نماید. ۷. توسعه اجتماعی-اقتصادی: همچنین، مداخلاتی که توسعه اجتماعی-اقتصادی را هدف قرار می‌دهند، از جمله سرمایه‌گذاری در آموزش و برنامه‌های آموزش شغلی، می‌توانند بروز خشونت علیه همسر را در دراز مدت کاهش دهند.

در ارتباط با محدودیت‌های این پژوهش می‌بایست اشاره نمود که نمونه این تحقیق از بین افرادی انتخاب شده است که به دادگاه‌های خانواده، مراکز بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی شهر رشت مراجعه کرده‌اند و ممکن است از قابلیت نمایا بودن بهره‌مند نباشند. همچنین، با توجه به اینکه محقق دسترسی به لیست افرادی که سابقه خشونت علیه همسر دارند، نداشت، از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شده است و در نتیجه تعمیم‌پذیری داده‌ها با محدودیت مواجه است. برای مرتفع کردن سوگیری ناشی از انتخاب نمونه‌ها و روش نمونه‌گیری، محققان می‌توانند از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی برای انتخاب پاسخگویان استفاده کنند. این امر بازنمایی نمونه‌ها را افزایش می‌دهد، همچنین با گسترش جامعه هدف به سایر گروه‌های اجتماعی می‌توان اعتبار بیرونی یافته‌ها را تقویت نمود. با توجه به احتمال سوگیری ناشی از بکارگیری پرسشنامه‌های خودگزارشی، محققان می‌توانند از روش‌های مختلف جمع‌آوری داده، مانند روش پیمایش، مصاحبه و مشاهده استفاده کنند. این رویه امکان مثلث‌بندی درون‌روشی و برون‌روشی داده‌ها را فراهم می‌کند و قابلیت اطمینان یافته‌ها را افزایش می‌دهد. این تحقیق از طرح مقطعی استفاده نموده است و پیشنهاد می‌گردد برای سنجش روابط علی بین عوامل اجتماعی مؤثر بر خشونت علیه همسر، از پنل‌های طولی استفاده گردد که در طول زمان تغییرات الگوهای رفتاری و نگرشی زوجین را مورد مطالعه قرار می‌دهد. این امر امکان بررسی تغییرات در عوامل اجتماعی و تأثیر آنها بر خشونت علیه همسران را فراهم می‌کند. همچنین با توجه به اینکه ۵۸ درصد از واریانس تغییرات خشونت علیه همسر از طریق قلمروهای چهارگانه فردی، خانوادگی، همالان و شغلی تبیین گردیده است، به محققان آتی پیشنهاد می‌گردد با گسترش متغیرهای مورد بررسی در قلمروهای زندگی و همچنین آزمون قلمرو تحصیلی زمینه را برای تبیین قدرتمندتر خشونت علیه همسر فراهم کنند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت‌نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تأمین شد.

مشارکت نویسندگان

نگارش این مقاله توسط سیده معصومه شادمنفعت با راهنمایی و مشاوره اساتید محترم محمد مهدی رحمتی و هدا حلاج زاده، انجام گرفته است.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

- اسکندری، سمانه؛ علیوردی‌نیا، اکبر؛ ریاحی، محمد اسماعیل؛ معمار، رحمت‌الله (۱۴۰۰). تبیین جامعه‌شناختی نگرش نسبت به خشونت علیه زنان در میان دانشجویان پسر دانشگاه‌های استان مازندران. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۹(۲)، ۱۱۹-۱۶۴.
- جعفرزاده، تکتم؛ سلیمانیان، علی‌اکبر؛ محمدی‌پور، محمد (۱۳۹۹). پیش‌بینی خشونت خانگی بر اساس عملکرد خانواده و سطح تمایز یافتگی خود با نقش واسطه‌ای ناگویی هیجانی در زنان مراجعه‌کننده به مراکز خدمات جامع سلامت شهر بجنورد. *فصلنامه علمی پژوهشنامه تربیتی دانشگاه آزاد واحد بجنورد*، ۱۶(۶۵)، ۷۸-۵۹.
- حسن‌پور، هیوا؛ هدایتی‌زاده، هاجر (۱۴۰۲). خشونت اکولوژیکی علیه زنان در آثار علی اشرف درویشیان (مطالعه موردی: فصل نان، سال‌های ابری، همراه آهنگ‌های بابام، آبشوران). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵(۴)، ۱۱۸-۱۰۷.
- علیوردی‌نیا، اکبر؛ حبیبی، مرجان (۱۳۹۴). بررسی نگرش دانشجویان پسر نسبت به خشونت علیه زنان در بستر خانواده: آزمون تجربی نظریه یادگیری اجتماعی ایکرز. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران*، ۴(۳)، ۳۸-۱۵.
- غفاری شهیر، مژگان؛ اسدپور، اسماعیل؛ زهراکار، کیانوش (۱۴۰۰). مقایسه اثربخشی درمان‌های شناختی‌رفتاری و هیجان‌مدار بر احساس تنهایی در زنان متأهل قربانی خشونت خانگی. *تازه‌های علوم شناختی*، ۲۳(۱)، ۹۵-۱۰۵.
- فیروز‌جاییان، علی‌اصغر؛ رضایی‌چراتی، زهرا (۱۳۹۳). تحلیل جامعه‌شناختی خشونت زنان علیه مردان. *توسعه اجتماعی*، ۹(۲)، ۱۰۵-۱۳۰.
- محمدی، شهرام؛ توفیق‌فارس، هه‌وار (۱۴۰۲). بنیادگرایی و خشونت علیه زنان (مورد مطالعه: زنان ایزدی). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۱۵(۱)، ۹۰-۱۰۸.
- نظری، فاطمه؛ محمودی، معصومه (۱۳۹۹). مقایسه خشونت خانگی در زنان مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره و زنان عادی شهر بوشهر. *فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی بوشهر*، ۱۱(۴۰)، ۶۱-۵۱.
- یاری‌نسب، فاطمه؛ امینی کامروز (۱۳۹۸). میزان و نوع خشونت خانگی در زنان متقاضی طلاق مراجعه‌کننده به سازمان پزشکی قانونی شهرستان بویراحمد. *مجله پزشکی قانونی ایران*، ۲۵(۴)، ۴۴-۳۹.

References

- Abajobir, A. A., Kisely, S., Williams, G. M., Clavarino, A. M., & Najman, J. M. (2017). Substantiated childhood maltreatment and intimate partner violence victimization in young adulthood: a birth cohort study. *Journal of youth and adolescence*, 46(1), 165-179.
- Abdel-Salam, D. M., ALruwaili, B., Osman, D. M., Alazmi, M. M. M., ALghayyadh, S. A. M., Al-Sharari, R. G. Z., & Mohamed, R. A. (2022). Prevalence and correlates of intimate partner violence among women attending different primary health centers in Aljouf Region, Saudi Arabia. *International journal of environmental research public health*, 19(1), 598.
- Agnew, R. (2005). *Why do criminals offend? A general theory of crime and delinquency*. Los Angeles, CA: Roxbury.
- Akers, R. L. (1988). *Social learning and social structure: A general theory of crime and deviance*. Boston: Northeastern University Press.
- Ayubi, M., & Satyen, L. (2023). Factors associated with intimate partner violence perpetration among migrant men: a systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 15248380231178758.
- Barton-Crosby, J. L. (2018). *Situational Action Theory and intimate partner violence: An exploration of morality as the underlying mechanism in the explanation of violent crime*, University of Cambridge.
- Castro, E. D., Nobles, M. R., & Zavala, E. (2020). Assessing intimate partner violence in a control balance theory framework. *Journal of interpersonal violence*, 32(4), 519-533.
- Cho, S., & Lacey, B. (2022). The impact of life domains on developmental trajectories of peer delinquency among Korean adolescents: A partial test of Agnew's general theory of crime and delinquency with a group-based trajectory modeling approach. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 66(13-14), 1387-1414.

- Choi, J., & Kruis, N. E. (2019). The Effects of Life Domains on Cyberbullying and Bullying: Testing the Generalizability of Agnew's Integrated General Theory. *Crime and Delinquency*, 65(6), 772-800.
- Clare, C. A., Velasquez, G., Martorell, G. M. M., Fernandez, D., Dinh, J., & Montague, A. (2021). Risk factors for male perpetration of intimate partner violence: A review. *Aggression and Violent Behavior*, 56, 101532.
- Cochran, J. K. (2017). The effects of life domains, constraints, and motivations on academic dishonesty: A partial test and extension of Agnew's general theory. *International Journal of Offender Therapy Comparative Criminology*, 61(11), 1288-1308.
- Cooper, A. N., Seibert, G. S., May, R. W., Fitzgerald, M. C., & Fincham, F. D. (2017). School burnout and intimate partner violence: The role of self-control. *Personality and individual differences*, 112, 18-25.
- Cornish, D. B., & Clarke, R. V. (1987). Understanding crime displacement: An application of rational choice theory. *Criminology*, 25(4), 933-948.
- Gateri, A. M., Ondicho, T. G., & Karimi, E. (2021). Correlates of Domestic Violence against Men: Qualitative insights from Kenya. *African Journal of Gender, Society and Development (formerly Journal of Gender, Information and Development in Africa)*, 10(3), 87-111.
- Giordano, P. C., Copp, J. E., Longmore, M. A., & Manning, W. D. (2016). Anger, control, and intimate partner violence in young adulthood. *Journal of family violence*, 31, 1-13.
- Godfrey, D. A., Kehoe, C. M., Bastardas-Albero, A., & Babcock, J. C. (2020). Empathy mediates the relations between working memory and perpetration of intimate partner violence and aggression. *Behavioral Sciences*, 10(3), 63.
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford University Press.
- Hebert, M., Daspe, M. È., Lapierre, A., Godbout, N., Blais, M., Fernet, M., & Lavoie, F. (2019). A meta-analysis of risk and protective factors for dating violence victimization: The role of family and peer interpersonal context. *Trauma, Violence, & Abuse*, 20(4), 574-590.
- Jack, S. M., Davidov, D., Stone, C., Ford-Gilboe, M., Kimber, M., McKee, C., ... & Nurse-Family Partnership (NFP) Intimate Partner Violence (IPV) Research Team. (2023). Factors influencing the implementation of an intimate partner violence intervention in nurse home visiting: A qualitative descriptive study. *Journal of Advanced Nursing*, 79(4), 1367-1384.
- Jungari, S., & Chinchore, S. (2022). Perception, prevalence, and determinants of intimate partner violence during pregnancy in urban slums of Pune, Maharashtra, India. *Journal of interpersonal violence*, 37(1-2), NP239-NP263.
- Jungnitz, L., Lenz, H.-J., Puchert, R., Puhe, H., & Walter, W. (2007). *Gewalt gegen Männer: Personale Gewaltwiderfahrnisse von Männern in Deutschland*. Barbara Budrich.
- Kabiri, S., Shadmanfaat, S. M. S., Choi, J., & Yun, I. (2020). The impact of life domains on cyberbullying perpetration in Iran: A partial test of Agnew's general theory of crime. *Journal of Criminal Justice*, 66, 1-30. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2019.101633>
- Kabiri, S., Shadmanfaat, S. M. S., Choi, J., & Yun, I. (2020). The impact of life domains on cyberbullying perpetration in Iran: a partial test of Agnew's general theory of crime. *Journal of criminal justice*, 66, 101633.
- Kabiri, S., Sharepour, M., Howell, C. J., Wellen, H., Smith, H. P., Cochran, J. K., ... & Andersen, T. S. (2022). Violations of Emergent Norms Regarding COVID-19 Mitigation and Social Hygiene: An Application of Agnew's General Theory of Crime. *Crime & Delinquency*, 0011287221130961.
- Kabiri, S., Sharepour, M., Howell, C. J., Wellen, H., Smith, H. P., Cochran, J. K., ... & Andersen, T. S. (2022). Violations of Emergent Norms Regarding COVID-19 Mitigation and Social Hygiene: An Application of Agnew's General Theory of Crime. *Crime & Delinquency*, 0011287221130961.
- Khan, A. R., & Arendse, N. (2022). Female perpetrated domestic violence against men and the case for Bangladesh. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 32(4), 519-533.

- Kolbe, V., & Büttner, A. (2020). Domestic violence against men—prevalence and risk factors. *Deutsches Ärzteblatt International*, 117(31-32), 534.
- Korkmaz, S., Överlien, C., & Lagerlöf, H. (2021). Youth intimate partner violence: prevalence, characteristics, associated factors and arenas of violence. *Nordic Social Work Research*, 4, 1-16.
- Kumar, A. (2012). Domestic violence against men in India: A perspective. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 22(3), 290-296.
- Lewis, D., Megicks, P., & Jones, P. (2017). Bullying and harassment and work-related stressors: Evidence from British small and medium enterprises. *International small business journal*, 35(1), 116-137.
- Li, C. K. (2022). The applicability of social structure and social learning theory to explain intimate partner violence perpetration across national contexts. *Journal of interpersonal violence*, 37(23-24), NP22475-NP22500.
- Mackay, J., Bowen, E., Walker, K., & O'Doherty, L. (2018). Risk factors for female perpetrators of intimate partner violence within criminal justice settings: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 41, 128-146.
- Maldonado, A. I., Cunradi, C. B., & Nápoles, A. M. (2020). Racial/ethnic discrimination and intimate partner violence perpetration in latino men: The mediating effects of mental health. *International journal of environmental research and public health*, 17(21), 8148.
- Malik, J. S., & Nadda, A. (2019). A cross-sectional study of gender-based violence against men in the rural area of Haryana, India. *Indian journal of community medicine: official publication of Indian Association of Preventive & Social Medicine*, 44(1), 35.
- Mitchell, M. S., & Ambrose, M. L. (2007). Abusive supervision and workplace deviance and the moderating effects of negative reciprocity beliefs. *Journal of applied psychology*, 92(4), 1159.
- Moon, M. M., & Jonson, C. L. (2012). The influence of occupational strain on organizational commitment among police: A general strain theory approach. *Journal of Criminal justice*, 40(3), 249-258.
- Munirkazmi, S. S., & Mohyuddin, A. (2012). Violence against men. (A case study of Naiabaadichaakra, Rawalpindi). *International Journal of Environment, Ecology, Family and Urban Studies*, 2(4), 1-9.
- Ngo, F. T., Fisher, T., & Ruiz, R. A. (2022). Life domains, constraints, motivations, and intimate partner violence: Assessing the generality of Agnew's general theory of crime and delinquency. *Crime & Delinquency*, 00111287221106951.
- Ngo, F. T., Paternoster, R., Cullen, F. T., & Mackenzie, D. L. (2011). Life domains and crime: A test of Agnew's general theory of crime and delinquency. *Journal of Criminal Justice*, 39(4), 302-311.
- Ngo, F. T., Zavala, E., & Piquero, A. R. (2022). Gender, Life Domains, and Intimate Partner Violence Perpetration: A Partial Test of Agnew's General Theory of Crime and Delinquency. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 59(4), 487-529.
- Ozaki, R., & Otis, M. D. (2017). Gender equality, patriarchal cultural norms, and perpetration of intimate partner violence: Comparison of male university students in Asian and European cultural contexts. *Violence against women*, 23(9), 1076-1099.
- Parade, S. H., Newland, R. P., Bublitz, M. H., & Stroud, L. R. (2019). Maternal witness to intimate partner violence during childhood and prenatal family functioning alter newborn cortisol reactivity. *Stress*, 22(2), 190-199.
- Park, Y., Sullivan, K., Riviere, L. A., Merrill, J. C., & Clarke-Walper, K. (2022). Intimate partner violence perpetration among military spouses. *Journal of interpersonal violence*, 37(15-16), NP13497-NP13517.
- Piquero, A. R., & Brezina, T. (2001). Testing Moffitt's account of adolescence-limited delinquency. *Criminology*, 39(2), 353-370.
- Plouffe, R. A., Wilson, C. A., & Saklofske, D. H. (2020). The role of dark personality traits in intimate partner violence: A multi-study investigation. *Current Psychology*, 1-20.

- Rai, A., & Choi, Y. J. (2021). Domestic violence victimization among south Asian immigrant men and women in the United States. *Journal of interpersonal violence*, 08862605211015262.
- Ríos-González, O., Peña Axt, J. C., Duque Sánchez, E., & De Botton Fernández, L. (2018). The language of ethics and double standards in the affective and sexual socialization of youth. Communicative acts in the family environment as protective or risk factors of intimate partner violence. *Frontiers in Sociology*, 3, 19.
- Rivas-Rivero, E., & Bonilla-Algovia, E. (2022). Adverse childhood events and substance misuse in men who perpetrated intimate partner violence. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 66(8), 876-895.
- Roh, M., & Marshall, I. (2018). A cross-cultural analysis of Agnew's general theory of crime and delinquency. *Social Science and Humanities Journal*, 2(1), 301-321.
- Rollero, C., & De Piccoli, N. (2020). Myths about intimate partner violence and moral disengagement: An analysis of sociocultural dimensions sustaining violence against women. *International journal of environmental research and public health*, 17(21), 8139.
- Rosebraugh, E. (2023). *Moral disengagement, empathy, and bidirectional intimate partner violence in young adulthood: A short-term longitudinal study* (Doctoral dissertation, Wichita State University).
- Sere, Y., Roman, N. V., & Ruiter, R. A. (2021). Coping with the experiences of intimate partner violence among South African women: systematic review and meta-synthesis. *Frontiers in psychiatry*, 12, 522.
- Sherin, K. M., Sinacore, J. M., Li, X. Q., Zitter, R. E., & Shakil, A. (1998). HITS: a short domestic violence screening tool for use in a family practice setting. *FAMILY MEDICINE-KANSAS CITY-*, 30, 508-512.
- Shorey, R. C., Haynes, E., Brem, M., Florimbio, A. R., Grigorian, H., & Stuart, G. L. (2018). *Marijuana use is associated with intimate partner violence perpetration among men arrested for domestic violence*. *Translational issues in psychological science*, 4(1), 108.
- Steele, M. E., Sutton, T. E., Brown, A., Simons, L. G., & Warren, P. Y. (2022). A test of General Strain Theory: Explaining intimate partner violence and alcohol use among Black women. *Feminist Criminology*, 17(2), 163-184.
- Stoet, G., & Geary, D. C. (2019). A simplified approach to measuring national gender inequality. *PloS one*, 14(1), e0205349.
- Stubbs, A., & Szoek, C. (2021). The effect of intimate partner violence on the physical health and health-related behaviors of women: A systematic review of the literature. *Trauma, violence, & abuse*, 1524838020985541.
- Thornberry, T. P. (1987). Toward an interactional theory of delinquency. *Criminology*, 25(4), 863-892.
- Trombetta, T., & Rolle, L. (2023). Intimate partner violence perpetration among sexual minority people and associated factors: A systematic review of quantitative studies. *Sexuality research and social policy*, 20(3), 886-935.
- Tur-Prats, A. (2019). Family types and intimate partner violence: A historical perspective. *Review of Economics and Statistics*, 101(5), 878-891.
- Wikström, P.-O. H. (2004). *Crime as alternative: Towards a cross-level situational action theory of crime causation*. In M. Joan (Ed.), *Beyond empiricism: Institutions intentions in the study of crime* (First Edition ed., pp. 1-37): Transaction Publishers.
- Yaya, S., Hudani, A., Buh, A., & Bishwajit, G. (2021). Prevalence and predictors of intimate partner violence among married women in Egypt. *Journal of interpersonal violence*, 36(21-22), 10686-10704.
- Zafar, S., Zia, S., & Amir-ud-Din, R. (2022). Troubling trade-offs between women's work and intimate partner violence: evidence from 19 developing countries. *Journal of interpersonal violence*, 37(17-18), NP16180-NP16205.
- Zavala, E. (2017). A multi-theoretical framework to explain same-sex intimate partner violence perpetration and victimization: A test of social learning, strain, and self-control. *Journal of crime and justice*, 40(4), 478-496.

Zavala, E., & Melander, L. A. (2019). Intimate partner violence perpetrated by police officers: Is it self-control or the desire-to-be-in-control that matters more? *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 28(2), 166-185.